

ספר ישעיה פרק נ"ו

א. כִּי כֹה אָמַר יְדֹוּד שְׁמַרוּ מִשְׁפָּט כִּךְ
 אמר ד': תשמרו את משפטי התורה, וְעֲשׂוּ-
 צְדָקָה ותעשו צדקה זה עם זה, כִּי
 קְרוֹבָה יְשׁוּעָתִי לְבוֹא ע"י זה תתקרב
 הישועה לבוא, וְצְדָקָתִי לְהַגְלוֹת:
 והצדקה שאעשה לכם קרובה להתגלות.
 ב. אֲשֶׁרִי אָנוּשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת אֲשֶׁרִי אָדָם
 ומכנה אותו בתואר "אנוש", שיעשה את
 הדבר הזה שכתוב בהמשך, וּבֶן אָדָם
 יִחְזִיק בָּהּ כּוֹפֵל הַדָּבָר: וּבֶן אָדָם יִחְזִיק
 בדבר זה, שֶׁמֶר שַׁבַּת מִחֻלְלוֹ שִׁישְׁמֹר
 שבת מלחלל אותו, שזה יסוד על אמונת
 העולם, וְשֶׁמֶר יְדֹוּ מַעֲשׂוֹת כָּל רָע:
 ובודאי ישמור את ידו מלעשות כל רע, כיון
 שמאמין שיש בורא לעולם.
 ג. וְאַל יֹאמְרוּ בְּנֵי הַנֶּכֶר וְלֹא יֹאמְרוּ מִי
 שהיה גוי, וקורא לו "בן נכר", הַנְּלוֹה אֶל
 יְדֹוּד שֶׁהִתְחַבֵּר אֶל ד', לַהֲתַגִּיר וְלַהֲאָמִין
 בד', לֹאמֵר וְכִךְ יֹאמְרוּ: הַבְּדִיל יַבְדִּילֵנִי
 יְדֹוּד מֵעַל עַמּוֹ אֵהִיָּה נִבְדַּל מִיִּשְׂרָאֵל
 כשיקבלו חלק בא"י, א"כ מדוע אהיה צדיק,
 וְאַל יֹאמְרוּ הַסְּרִיס וְלֹא יֹאמְרוּ מִי שֶׁאִין לוֹ
 ילדים שירשו אותי, שנקרא סריס, הֵן אֲנִי
 עֵץ יָבֵשׁ: הֲרִי אֲנִי כִּמוֹ עֵץ יָבֵשׁ שֶׁאִינוּ
 מגדל פרי, כך אין לי ילדים, ולא ישאר זכר
 ממני, ומה אני צריך להתנהג בדרכים
 ישרות.

ד. כִּי כֹה אָמַר יְדֹוּד לְסַרְיִסִים אֲשֶׁר
 יִשְׁמְרוּ אֶת שַׁבְּתוֹתַי כִּי כִךְ אִמַּר ד' לאלו
 שאינם מולידים ילדים, אך הם שומרים את
 השבתות, וּבְחַרוּ בְּאֲשֶׁר חִפְצָתִי וְהֵם
 בוחרים בדברים שד' רוצה, וּמְחַזְּקִים
 בְּבְרִיתִי: וְנִאֲחָזִים בַּתּוֹרַת ד' שֶׁד' כֹּרַת
 עליה ברית ישראל.
 ה. וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוּמֵי תֵי אֹמֵר
 ד' אתן להם בבית המקדש, שהוא לפני
 מחומת הר הבית, והוא מקום חשוב שם
 יושבים הסנהדרין, יָד וְשֵׁם מִקּוֹם וְשֵׁם
 טוב, טוֹב מִבְּנִים וּמִבְּנוֹת וְדָבָר זֶה יוֹתֵר
 טוב מבנים ובנות, שֵׁם עוֹלָם אֶתֵּן לוֹ
 השם הזה ישאר לעולם, אֲשֶׁר לֹא
 יִכָּרֵת: וְלֹא יִפְסֹק.
 ו. וּבְנֵי הַנֶּכֶר הַנְּלוֹיִם עַל יְדֹוּד
 לְשָׂרְתוֹ וְהַגּוֹיִם שֶׁהִתְחַבְּרוּ לַד' לַהֲאָמִין בוֹ,
 והם רוצים לעבדו ולשמשו, וְלֹאֲהַבָּה אֶת
 שֵׁם יְדֹוּד וְאוֹהֵבִים אֶת ד', לְהִיֹּת לוֹ
 לְעַבְדִּים וְלִהְיוֹת לְעַבְדִּים לַד', כָּל שֶׁמֶר
 שַׁבַּת מִחֻלְלוֹ כֹּל אֶחָד מֵהֵם שִׁישְׁמֹר
 שבת, ולא יחלל אותו, וּמְחַזְּקִים
 בְּבְרִיתִי: וְכֹל מִי שֶׁאוֹחֵז בַּתּוֹרַת ד' שֶׁנָּתַן
 אותה בברית.
 ז. וְהִבִּיאֹתִים אֶל הַר קְדְשִׁי מִי שְׁעוּשָׁה
 את כל מה שהוזכר, אומר ד' אביא אותנו
 אל הר הקודש הוא ביהמ"ק ביחד עם שאר
 ישראל, וְשִׁמְחָתִים בְּבֵית תְּפִלָּתִי

כלבים אלמים, שאינם יכולים לנבוח, ולהבריח את החיות הטורפות מהעדר, הַזִּים נרדמים בתרדמה עמוקה, שִׁכְבִּים אֶהְיֶי לָנוּם: או שהם שוכבים על המיטות לתענוג, ולהגיע לשינה קלה שנקראת "תנומה",

א. **וְהַכְּלָבִים עֲזִי נָפֶשׁ** כמו שהכלבים יש להם תאוות חזקות בנפש, כך הם אוהבים להתענג בתנומה, ולכן אינם מזהירים את העם, **לֹא יָדְעוּ שְׁבָעָה** והם לא מרגישים שביעה, כי כל הזמן הם מתאווים עוד תאוות, **וְהֵמָּה רְעִים** כך השרים רועים ומענגים עצמם בכל מיני תענוגים, **לֹא יָדְעוּ הַבֵּין** אינם יודעים ואינם משכילים להבין, כי כמה שיענגו את עצמם לא יהיו מרוצים, לפי שיוסיפו להתאוות תאוה, **כֹּלֵם לְדַרְכָּם פָּנוּ** כל אחד פונה לדרכו להתעסק בתענוגים, **אִישׁ לְבַצְעוּ** כל אחד פונה לגזול גזל, **מְקַצְהוּ:** מקצה העם ועד קצהו.

ב. **אֵתִיו אֶקְחָה יַיִן** אומרים כל אחד לחברים שלו, בואו ואקח יין **וְנִסְבָּאָה שִׁכָּר**, ונשתכר ע"י היין הישן שקרוי שכר, **וְהָיָה כְּזָה יוֹם מָחָר** וכמו היום נעשה גם מחר, **גְּדוֹל יִתָּר מְאֹד:** וזה יהיה יותר גדול מהיום, כי נשתה כמות יותר גדולה של יין.

ספר ישעיה פרק נ"ז

א. **הַצְּדִיק אֲבָד** ממשיך להוכיח אותם: כשצדיק נאבד מהעולם, **וְאִין אִישׁ שָׁם**

ואשמח אותם בבית המוכן לתפלה, **עוֹלֵתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחֵי** הקרבנות עולות ושלמים שיקריבו לפני על מזבחי, יקובלו ברצון, **כִּי בֵּיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקְרָא לְכָל הָעַמִּים:** כי ביתי הוא ביהמ"ק, מקום מוכן לתפלה לכל העמים, ולא רק ליהודים.

ח. **נָאִם אֲדֹנָי יְיָ דָּד** כך אומר ד' אלוקים, **מִקְבָּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל** שהוא אוסף ומקבץ את עם ישראל שנדחו והתפזרו בין הגוים, **עוֹד אֶקְבָּץ עָלָיו לְנִקְבְּצָיו:** עוד אוסיף לקבץ גרים לעם ישראל, מלבד הגרים שכבר נקבצו ובאו אל עם ישראל.

ט. **כֹּל חֵיתוֹ שָׂדֵי** חיות השדה אינם חזקים כמו חיות היער: כל האומות שלא חיזקו את לבם מלהתקרב לד', ובאו להתגייר, והם דומים לחיות השדה, **אֵתִיו לְאֹכֵל כָּל חֵיתוֹ בַּיַּעַר:** בואו לאכול את האומות שדומות לחיות היער, כך הם חזקים ואמיצים בלבם, ולא באו להתגייר.

י. **צַפּוֹ (צַפְיּוֹ) עוֹרִים** עכשיו הנביא חוזר לדבר דברי תוכחה לעם ישראל: הצופים שהם העמידו על המגדלים לראות אם האויב בא, הם עורים, ואינם רואים, הנמשל: שרי העם שהעמידו אותם שישגיחו על עם ישראל, ויתקנו אותם, מעלימים עין מהנהגת העם, **כֹּלֵם לֹא יָדְעוּ** ועושים את עצמם כאילו אינם רואים את קלקול העם, **כֹּלֵם כְּלָבִים אֱלֵמִים** לֹא יוֹכְלוּ לְנַבֵּחַ כל השרים של ישראל שותקים ולא מוכיחים את העם, כאילו הם

ומה הזכות שיש לכם. הנביא מבטא זאת בלשון, שהם מולידים פשע ושקר.

ח. **הַנְּחָמִים בְּאַלִּים** מחממים את עצמם מתחת עץ שנקרא אלה, שהוא עשוי לע"ז, **תַּחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן** וכן תחת כל עץ לח וטרי, **שֶׁ חָטְי הַיְלָדִים בְּנַחְלִים** שוחטים את הילדים לע"ז, בעמקים, **תַּחַת סְעִפֵי הַסְּלָעִים:** את הע"ז הם מעמידים על בליטת סלע שקרויה שן סלע, ומתחת לזה בעמקים שוחטים לע"ז.

ז. **בְּחֻלְקֵי נַחַל חֻלְקָךְ** בחרת חלק, לעבוד ע"ז את האבנים החלקים שבנחל, **הֵם הֵם גּוֹרְלֶךְ** כופל הדבר: הם היו חלקך, **גַּם לָהֶם שְׁפַכְתָּ נֶסֶךְ** גם ניסכת להם יין, **הַעֲלִית מִנְחָה** והקרבת להם מנחה, **הַעַל אֵלֶּה אֲנַחֵם:** האם ראוי שעל מעשים כאלו, אהפוך את המחשבה שלי מרעה לטובה.

ח. **עַל הַר גְּבוּהַ וְנִשְׂא שְׁמֹת מִשְׁכַּבְךָ** על הר גבוה, הכנת מיטה למשכב זנות, ממשיל את הע"ז לזנות, **גַּם שֵׁם עֲלִית לְזַבְחֵי זָבָח:** גם שם על גובה ההר עלית לזבוח לע"ז.

ט. **וְאַחַר הַדָּלַת וְהַמְזוּזָה** גם לאלו שממתינים לך מאחורי הדלת והמזוזה, **שְׁמֹת זְכָרוֹנְךָ** שמת את זכרוֹנְךָ לזכור מהם, הכוונה שגם בהיותם בתוך ביהמ"ק זכרו מהע"ז, **כִּי מְאַתִּי גְלִית** כי מאתי גילית את עצמך לעבוד ע"ז, כי אני צויתי לעבוד עבודתי במקום סתר, מזבח אדמה ולא בנין גבוה, **תַּעֲלִי** ואת עלית למקומות

עַל לֵב אין שום אדם ששם לב לחשוב מדוע מת הצדיק, **וְאִנְשֵׁי חֶסֶד נְאֻסָּפִים** ובגלל זה מתו הרבה אנשי חסד, **וְאִין מִבֵּין כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נְאֻסָּף הַצְּדִיק:** בגלל שאין מי שמתבונן, שד' סילק את הצדיק, כדי שלא יראה את הרעה העתידה להגיע על העם, לכן מתים עוד הרבה אנשי החסד, או כדי שירגישו העם, או כדי שגם אלו לא יראו ברעה.

י. **יָבוֹא שְׁלוֹם ד'** אמר שהצדיק ימות ויבוא בשלום אל הקבר, ולא יראה את הרעה, **יָנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם** ואנשי החסד ישכבו במנוחה בקברם, **הַ לֶּךְ נִכְחוּ:** כי כל אחד מאלו, הלכו בדרך ישרה, ולכן לא מגיע להם לראות את הרעה.

יא. **וְאַתֶּם קָרְבוּ הִנֵּה** ומכיון שהסתלקו הצדיקים, אתם תתקרבו לקבל את הרעה, **בְּנֵי עֲנָה** בנים של נשים שעושות כישוף שקרוי עונן, (בדרך כלל נשים רגילות לכשף), **זָרַע מִנְאָף וְתִזְנָה:** ילדים של אבא נואף, ואמא זונה.

יב. **עַל מִי תִתְעַנְּגוּ** מאחר שאינכם שומעים בקול ד', על מי יש לכם לבטוח, שתוכלו לקבל טובה ולהתענג בה, **עַל מִי תִרְחִיבוּ פֶה** על מי תבטחו להרחיב את הפה שלכם לבקש כל מה שחסר לכם, **תִּאָרִיכוּ לָשׁוֹן** כופל הדבר: על מי תבטחו להאריך את לשונכם, לבקש מה שאתם צריכים, **הֲלוֹא אַתֶּם יְלָדֵי פֶשַׁע זָרַע שָׁקֵר:** כל המעשים שלכם פשע ושקר,

וּמַעַלְלִים ומאז ומתמיד אני עשיתי את זה, ולא הגוים, **וְאוֹתֵי לֹא תִירָאִי**: ואעפ"כ אינך פוחדת ממני, רק מאלו שקמים כנגדך.

יב. אֲנִי אֶגִּיד צְדָקָתְךָ אני אומר לך, באיזה דבר תוכלי למצוא אצלי צדקה, **וְאֵת מַעֲשֵׂיךָ** ואיזה מעשים תעשי, הכוונה לבטוח בד', **וְלֹא יוֹעִילוּךָ**: אבל כל הדיבורים שלי אינם מועילים, כי אין את פונה אלי.

יג. בְּזַעֲקֶךָ בזמן שאת אוספת את המרכבות והפרשים, שאשור נתנו לך כדי להלחם מול האויב, **יִצִּילְךָ קְבוּצֶיךָ** וכי את חושבת שאסיפות אלו יצילו אותך, **וְאֵת כָּלֵם יִשָּׂא רוּחַ** אך באמת את הכל יקח הרוח, **יִקַּח הַבָּל יִקַּח** דבר שאין בו ממש, כלומר בסיבה כל שהיא יכלו מהעולם, **וְהַחוּסָה בִּי יִנְחַל אֶרֶץ** אבל מי שבוטח בי, יזכה לנחול את א"י, **וַיִּירֶשׁ הָרַקְדָּשִׁי**: והר ציון הקדוש ישאר לו לירושה. הכוונה על חזקיהו המלך שלא הצליח שנחריב להזיז אותו מירושלים.

יד. וְאָמַר סֹלוֹ סֹלוֹ וחזקיהו המלך יאמר, תעשו דרך ומסילה כבושה, **פָּנּוּ דַרְךְּ** תפנו את הדרך ממכשולים, **הָרִימוּ מִכְשׁוֹל מִדְרַךְ עִמִּי**: תסלקו את אבני המכשול מהדרך שעמי ישראל יבוא בה, כי כבר אין אויב.

טו. כִּי כֹה אָמַר רַם וְנִשְׂא הפסוק מתייחס למה שכתוב למעלה שכדאי לבטוח בד', כי כך אמר ד' שהוא רם ונשא,

גבוהים לעבוד ע"ז, **הַרְחַבְתָּ מְשַׁכְּבְךָ** הרחבת את מקום המשכב להקריב בהרבה מקומות, ואני אמרתי לכם לא לזבוח בכל מקום רק בביהמ"ק, **וְתִכְרַת לְךָ מֵהֵם** וְכַרְתָּ ברית אהבה עם הע"ז, **אֶהְבֶּתְּ מְשַׁכְּבֵי יַד חֲזִיתִי**: אהבת שיזנו אתך בכל מקום שראית.

טז. וְתִשְׂרִי לְמֶלֶךְ בְּשֵׁמוֹ שלחת מתנה שנקראת תשורה למלך אשור, שמן טוב, **וְתִרְבִּי רִקְחֶיךָ** ושלחת הרבה בשמים טובים, **וְתִשְׁלַחֵי צִירֶיךָ עַד מֶרְחַק** שלחת את השלוחים שלך לאשור הרחוקה, **וְתִשְׁפִּילֵי עַד שְׂאוֹל**: והשפלת את עצמך עד בור הקבר, בהכנעה מרובה.

יז. בָּרַב דְּרִכְךָ יִגְעַת מה שהלכת הרבה בדרכי תאוות לבך, לבקש עזרה ממלך אשור, התעייפת הרבה מזה, **לֹא אָמַרְתָּ נוֹאֵשׁ** ואעפ"כ לא התייאשת מלבקש עזרה ממלך אשור, **חֵית יְדֶךָ מְצָאתָ** בגלל שאת הכח של היד שלך השגת, כי ספקו לך מרכבות ופרשים, **עַל כֵּן לֹא חָלִיתִי**: ולכן לא נהיית חולה וכאובה, אע"פ שהיתה לך טירחה, אלא קבלת הכל בשמחה.

יח. וְאֵת מִי דָאָגְתָּ וְתִירָאִי אך כל מה שדאגת ופחדת היה לחינם, **כִּי תִכְזָּבִי** כי ממי פחדת ועזבת את הבטחון בי, **וְאוֹתֵי לֹא זָכַרְתָּ** ולא זכרת אותי, **לֹא שָׁמַתָּ עַל לִבְךָ** ולא שמת אל לבך, שהטוב הוא לבטוח בד', **הֲלֹא אֲנִי מַחְשָׁה** הרי אני משתיק את כל אלו שקמים להלחם בך,

לו, **לו וְלֹאֲבָלָיו**: לו ולכל אלו שהתאבלו אתו בצרותיו.

יט. **בּוֹרָא נּוֹב וְנִיבָּ** {שְׁפָתַיִם} בעבר כולם דיברו על עם ישראל דבורים של קינטור, אבל מעכשיו אברא ואחדש דיבור שפתיים מסוג אחר, **שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב** הדיבורים יהיו דיבורי שלום, הן ע"י הגוים הרחוקים, הן ע"י הקרובים, **אָמַר יְדֹד וּרְפָאֲתָיו**: כך אמר ד', וכך היה שריפא את העם ממכותיו.

כ. **וְהַרְשָׁעִים כַּיִם נִגְרָשׁ** אבל הרשעים שעומדים במרד שלהם, לא תהיה להם מנוחה, ויהיו כל הזמן בצרות, כמו הים שכל הזמן הוא מתנדנד ומגורש מהים לשפת הים, **כִּי הַשֶּׁקֶט לֹא יוֹכֵל** כי איננו יכול בשקט ובמנוחה, כי כל רוח אפילו הקלה ביותר, מנדנדת אותו, **וַיִּגְרָשׁוּ מִיָּמָיו רָפֵשׁ וְטִיט**: וכשמגיעים מי הים לשפת הים, הם מגרשים ומזיזים את העפר הלח והטיט שנמצאים בשפת הים, כך הרשעים, אע"פ שיהיו בצרה, ינסו להכאיב לאחרים.

כא. **אֵין שְׁלוֹם** למעלה אמר שלחוזרים אל ד' יהיה שלום, עכשיו אומר אבל לרשעים לא יהיה שלום, **אָמַר אֵל הִי לְרָשָׁעִים**: כך אומר אלוקי.

ספר ישעיה פרק נ"ח

א. **קָרָא בְּגֵרוֹן** ד' אומר לנביא, תקרא בקול חזק, עד שיצא מתוך הגרון, **אֵל תַּחֲשַׁךְ**

שֶׁכֶן עַד שהוא שוכן וקיים לנצח, **וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ** שמו מקודש ונבדל מהשגתנו, **מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֲשַׁכּוֹן** אע"פ שאני שוכן בשמים במקום קדוש, **וְאֵת דַּכָּא וְשַׁפְלֵ רוּחַ** אעפ"כ אני עם השבורים, וענוי רוח, להשגיח עליהם, **לְהַחְיֹת רוּחַ שְׁפָלִים** ולהחיות רוח הענוים, **וְלְהַחְיֹת לֵב נְדָכָאִים**: ולהחיות את לב השבורים.

ב. **כִּי לֹא לְעוֹלָם אָרִיב** כי המריבה והויכוח שאני עושה עם החוטא, בשביל להעניש אותו על עוונותיו, לא יתקיים לעולם, **וְלֹא לְנִצַּח אֶקְצוֹף** ולא לעולם אכעס, **כִּי רוּחַ מְלַפְנֵי יַעֲטוֹף** בגלל שהרוח שעוטפת את האדם באה לו ממני, **וּנְשָׁמוֹת אֲנִי עֹשִׂיתִי**: ואת הנשמות אני עשיתי, לכן ארחם עליו.

ג. **בַּעוֹן בַּעוֹ קִצְפָתִי וְאֶפְהוּ** בגלל עון הגזל כעסתי עליו והכיתי אותו, ולא עשיתי את זה בחינם, **הַסְתַּר** הסתרתי את פני שלא אראה את הצרה שלו, **וְאֶקְצֹף** ועוד הבאתי עליו כעס להגדיל את הצרה, **וַיִּלָּךְ שׁוֹבֵב בְּדַרְךְ לְבוֹ**: ואעפ"כ הלך בדרך של מרד, ובתאוות לבו.

ד. **דַּרְכֵי רְאִיתִי** אבל כשראיתי את דרכיו שחזר בתשובה, **וְאֶרְפָּאֵהוּ** אתן לו רפואה מהמכות שהכיתי אותו, **וְאֶנְחָהוּ** ואנהיג אותו בדרך ישרה שטוב לו, **וְאֶשְׁלַם נַחְמִים** ואתן לו כ"כ הרבה טובה, שזה יהיה תשלום ונחמה עבור כל הצרות שהיו

רצונותיו, כדי להפיג את צער הצום, וְכָל עֲצִיבֵיכֶם תִּנְגְּשׁוּ: ואת כל העצב שיש מהתענית, אתם לוחצים ודוחקים להסיר אותו, בדברים משמחים.

ד. הֵן לְרִיב וּמִצָּה תְּצוּמוּ באמת הצום הוא סיבה לכם להתקוטט ולריב אחד עם השני, וּלְהִכּוֹת בְּאֶגְרֹף רָשָׁע ולהכות את חברו באגרוף, ונעשה רשע ע"י ההכאה, כי ביום צום מתקבצים יחד, ופוגש את השונא שלו, ועושה מריבות, לֹא תְּצוּמוּ כִּיֹּם אתם לא צמים כמו שצריך להראות יום צום, לְהִשְׁמִיעַ בְּמָרוֹם קוֹלְכֶם: להשמיע בשמים את קולכם ע"י תפלה.

ז. הִכָּזָה יְהִיָּה צוֹם אֲבַחְרֶהוּ האם כזה צום ראוי להיות שאבחר בו, יוֹם עֲנוֹת אָדָם נִפְשׁוּ יום שאדם מענה את נפשו, הִלְכֶף כְּאֶגְמֹן רֹאשׁוֹ האם מה שהאדם מכופף את ראשו, כמו צמח שנקרא גומא שהוא כפוף, וְשָׁק וְאֶפֶר יִצִיעַ וּשָׁק ואפר ישים על מטתו, הִלְזָה תִּקְרָא צוֹם האם זה יקרא יום צום, וְיוֹם רָצוֹן לִידֹד: ויום מקובל אצל ד'.

ח. הֲלוֹא זֶה צוֹם אֲבַחְרֶהוּ הרי זה הוא הצום שאני בוחר בו, פִּתַח חֲרָצְבוֹת רָשָׁע לפתוח ולבטל את כל קשרי הרשע שהאדם קשור אליו, הִתֵּר אֲגָדוֹת מוֹטָה להתיר את קשרי העול שהכינו לשים על צואר העניים, וְשַׁלַּח רְצוּצִים חֲפָשִׁים ולשלוח את העבדים השבורים לחירות

אל תמנע מלקרוא בקול, כְּשׁוֹפֵר הָרִם קוֹלְךָ כמו שופר שמשמיע קול חזק כך תרים את הקול שלך, וְהִגַּד לְעַמִּי פְּשָׁעִים ותגיד לעם שלי במה הם פשעו, כופל הדבר: וּלְבֵית יַעֲקֹב חֲטֵאתֶם: ולבית יעקב תגיד מה החטאים שלהם.

ט. וְאוֹתֵי יוֹם יוֹם יְדַרְשׁוּ וישראל מראים עצמם כאילו הם צדיקים, כי בכל יום הם באים לדרוש ולבקש אותי בתפלה, וְדַעַת דְּרָכֵי יַחְפְּצוּן והם מראים עצמם כאילו הם רוצים לדעת את דרכי התורה שלי, כְּגוֹי אֲשֶׁר צָדָקָה עָשָׂה כאילו הם עם שעושה צדקה כל הזמן, וּמִשְׁפָּט אֵל הָיוּ לֹא עָזַב ולא עוזב משפט אלהיו, שהוא רגיל לחקור משפט, וְשִׁאֲלוּנִי מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה הם שואלים אותי משפטי צדק, קִרְבַּת אֵל הַיָּם יַחְפְּצוּן: ורוצים להתקרב אל האלוקים לדעת את המצוות, כך הם מראים את עצמם כאילו הם חרדים לדבר ד', ובאמת אינם כן.

י. לָמָּה צִמְנוּ וְלֹא רָאִיתָ כִּשְׁהֵם צִמְמִים ואיני עונה להם, יש להם טענות, מדוע כשצמנו, עשית כאילו אינך רואה, להסיר מאתנו את עול מלכות הגוים, עֲנִינוּ נִפְשָׁנוּ וְלֹא תִדַּע כופל הדבר: כשעינינו את נפשנו, עשית עצמך כאילו אינך יודע, הֵן בְּיוֹם צִמְמָכֶם תִּמְצְאוּ חֲפָץ התשובה היא: כי ביום הצום במקום לחזור בתשובה, כל אחד מחפש למלא את

שעושים בשעת מריבה, **וְדַבֵּר אִוֵּן**: ולא תדבר לחבירך דבר שאינו הגון.

י. **וְתַפֵּק לָרֶעִב נַפְשְׁךָ** ותוציא לרעב את רצונך הטוב, לדבר אליו דברי חיזוק בשעת האוכל, **וְנָפֵשׁ נַעֲנָה תִשְׁבִּיעַ** ונפש מעונה תשביע, **וְזָרַח בַּחֲשֵׁךְ אוֹרְךָ** אזי כשהעולם יהיה בחושך של צרות, יזרח לך האור, ולא תהיה בצרות, **וְאִפְלַתְךָ כְּצֹהָרִים**: ואם חלילה תהיה לך חושך של צרה, תזרח לך אור הישועה, כמו אור הצהרים.

יא. **וְנַחֲךָ יְדֵי יוֹד תָּמִיד** וד' ינהיג אותך תמיד בדרך שיהיה לך טוב, **וְהִשְׁבִּיעַ בְּצַחְצַחוֹת נַפְשְׁךָ** וישביע את נפשך, כשיהיה בעולם צמאון, ולא יחסר לך כלום, **וְעֲצַמְתֶּיךָ יַחְלִיץ** ואת העצמות שלך שהם היסוד של הגוף, יבריא ויחזק, **וְהָיִיתָ כְּגֵן רוֹה** ותשבע מטוב ד', כמו גינה ששבעה ממים, בגלל שמשקים אותה כל הזמן, **וּכְמוֹצֵא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יִכְזָבוּ מִימָיו**: וכמו מעין של מים, שאינם מפסיקים, כך תהיה מושפע בטובה כל הזמן.

יב. **וּבְנוּ מִמֶּךָ חֲרָבוֹת עוֹלָם** ויבנו בזכות המעשים טובים שלך את החורבות של העולם, (עבירות מחריבות את העולם), **מוֹסְדֵי דוֹר וְדוֹר תִּקְוָמָם** כופל הדבר: והיסודות שנפלו במשך הדורות, תחזור ותקים אותם ע"י מעשיך הטובים, **וְקִרְאָ לְךָ גֵּדֵר פֶּרֶץ** וכל העולם יקראו לך "גודר פרץ", כי בזכות מעשיך הטובים יבנו קירות

בשנה השביעית, **וְכָל מוֹטָה תִּנְתְּקוּ**: ואת כל עצי העול ששמתם על הצואר שלהם, תסירו מהם, הכוונה לא לעבוד בהם.

יג. **הֲלוֹא פָּרוֹס לָרֶעִב לַחֲמֶךָ** הרי ד' רוצה שתתן פרוסה מהלחם שלך לרעב, **וְעֵנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בֵּית** ועניים שנאנחים בגלל שאין להם בית, תביא אליך הביתה, **כִּי תִרְאֶה עֶרְם וְכִסִּיתוּ אִם** אתה רואה אדם ערום בלי בגד, תן לו בגד להתכסות, **וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם**: ומהקרוב שלך אל תעלים עין כאילו אינך רואה אותו.

יד. **אֵז יִבְקַע כְּשַׁחַר אוֹרְךָ** אם תעשה את הדברים האלו, יאיר לך אור של הצלחה, ומדמה את זה לעמוד השחר שבוקע בעננים ומאיר לעולם, **וְאַרְכָּתְךָ מֵהֶרָה תִצְמַח** ורפואתך תצמח מהר, **וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה** הצדקה שעשית תלך לפניך לאחר פטירתך מן העולם, להוליך אותך לגן עדן, **כְּבוֹד יְדֵי יוֹד יֵאֲסָפְךָ**: וכבוד ד' יכניס אותך למקום שנפשות הצדיקים גנוזות שם.

טו. **אֵז תִּקְרָא וַיֵּד יוֹד יַעֲנֶה** כשתקרא לד' יענה לך, וימלא את משאלות לבך, **תִּשְׁוַע וַיֵּאמֶר הֲנִי** כשתצעק יאמר לך הנה אני, **אִם תִּסִּיר מִתּוֹכְךָ מוֹטָה** אם תסיר מתוך את כל העול שהטלת על צואר העניים, **שְׁלַח אֶצְבַּע** אם לא תשלח את האצבע שלך כנגד חבירך, תנועה

במקומות השבורים, **מְשׁוּבָּב נְתִיבוֹת**
לְשַׁבֵּת: ומחזיר הדרכים והשבילים שיוכלו
 בני אדם ללכת בהם.

יג. **אִם תִּשְׁיב מִשְׁבֵּת רַגְלְךָ** אם כשתהיה
 באמצע הדרך, ותיזכר ששבת היום, ולכן
 תחזיר את רגלך מלצאת חוץ לתחום,
עֲשׂוֹת חֲפְצֶיךָ בַּיּוֹם קִדְשִׁי ותמנע
 מלעשות את הדברים שאתה רוצה לעשות,
 בגלל שיש איסור של ל"ט מלאכות בשבת,
וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנָג ותקרא לשבת יום
 מיוחד להתענג בו, **לְקִדּוֹשׁ יָדְךָ וְיָדְךָ מִכָּבֵד**
 וליום שד' קידש אותו (השבת), תקרא יום
 מכובד מלעשות בו מלאכה, **וְכִבְדֹתוֹ**
יַעֲשׂוֹת דְרָכֶיךָ ותכבד אותו, ולא תעשה
 בו את הענינים שלך, **מִמְצוֹא חֲפְצְךָ** ולא
 תעשה את חפצך בדברים אסורים, **וְדַבֵּר**
דְּבַר: ולא תדבר דיבורים שנאסרו בשבת,
 כגון עשיית חשבונות,

יד. **אֲזַ תִּתְעַנֵּג עַל יָדְךָ וְיָדְךָ** אזי ישפיע לך ד'
 הרבה טובה, ותתענג כדי שתוכל לעבוד
 את ד', ולא בשביל לענג את הגוף שלך,
וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל בְּמוֹתַי {בְּמִתִּי} אֶרֶץ
 וד' ירכיב אותך על גובה הארץ, הכוונה
 שתהיה בשיא המעלה והממשלה,
וְהֶאֱכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אֲבִיךָ ותהיה
 לך לנחלה הארץ שהנחלתי ליעקב
 אביך, הנביא קורא לזה בלשון "והאכלתיך",
כִּי פִי יָדְךָ וְיָדְךָ דְבַר: כי הפה של ד' דיבר
 והבטיח את הדברים האלו, וכיון שדיבר
 יקיים.

ספר ישעיה פרק נ"ט

א. **הֵן לֹא קִצְרָה יָד יְדְךָ וְיָדְךָ מִהוֹשִׁיעַ**
 הנביא אומר לעם ישראל שהם בגלות, מה
 שאתם רואים שהגלות מתארכת, וד' לא
 גואל אתכם, אין זה בגלל שיד ד' קצרה
 מלהושיע אתכם, **וְלֹא כִבְדָה אֶזְנוֹ**
מִשְׁמוֹעַ: ולא בגלל שהאוזן של ד' כבדה
 מלשמוע כשאתם צועקים אליו.

ב. **כִּי אִם עֹנֵי תִיכֶם הֵיוּ מִבְּדָלִים**
בֵּינְכֶם לְבֵין אֵל הֵיכֶם אלא רק העוונות
 שלכם מבדילים ביניכם לבין אלוהיכם, ולכן
 הוא לא פונה אליכם, **וְחָטְאוּתִיכֶם**
הִסְתִּירוּ פָנִים מִכֶּם מִשְׁמוֹעַ: והחטאים
 שלכם גרמו שד' יסתיר את פניו מאתכם,
 ולא ירצה לשמוע את צעקותיכם.

הרשעים, אפילו כשהם רק מתכננים את העבירות, ימות ויאבד, **וְהַזֹּכֵר תִּבְקַע אֶפְעָה:** ומי שממערך את הביצים בשביל להוציא את מה שיש בתוכם, יצא הנחש מתוכם ויזיק אותו, כך מי שמנסה להתגרות עם הרשעים יוזק, ואין לו ברירה רק לעמוד מרחוק.

ג. **קוֹרִיָּהֶם לֹא יִהְיוּ לְבָגָד** כמו שמקורי העכביש אי אפשר לעשות בגד, כך אין קיום למעשים שלהם, **וְלֹא יִתְכַסּוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם** ולא יוכלו להתכסות בקורי העכביש, הכוונה שאין קיום למעשיהם, **מַעֲשֵׂיהֶם מַעֲשֵׂי אֵין** מעשיהם מעשי שקר, **וּפְעַל חֲמֵס בְּכַפֵּיהֶם:** ומעשים של גזל ועושיק בכפות ידיהם.

ד. **רַגְלֵיהֶם לְרַע יִרְצוּ** ברגליהם הם רצים לעשות רע, **וַיִּמְהָרוּ לְשַׁפֵּךְ דָּם נְקִי** והם ממהרים לשפוך דם נקי של בני אדם חפים מפשע, **מִחֲשָׁבֵי תֵיָהֶם מִחֲשָׁבוֹת אֵין** המחשבות שלהם מחשבות על דברי שקר, **שׂוֹד וְשֹׁבֵר בְּמִסְלוֹתָם:** שוד ושבר הם פוגשים בדרכים שהם הולכים, הכוונה שהם מבצעים שוד, ושוברים אנשים בדרכיהם.

ה. **דֶּרֶךְ שָׁלוֹם לֹא יִדְעוּ** אין הם מכירים דרך של שלום, כי אינם מחפשים את השלום, **וַאֲיִן מִשְׁפָּט בְּמַעְגַל תָּם** אין בְּשָׁבִיל שהם הולכים משפט צדק, **נְתִיבוֹתֵיהֶם עֵקְשׁוּ לָהֶם** את הדרכים שלהם עיקמו לצורך עצמם, הכוונה שהם שמים מכשולים בדרך כדי שיפלו בני אדם,

ו. **כִּי כַפֵּיכֶם נִגְ' אֱלוֹ בַדָּם** כי הידים שלכם מלוכלכים, בדם נקי ששפכתם, **וְאַצְבְּעוֹתֵיכֶם** והאצבעות שלכם מלוכלכים בכתיבת שקרים, **בְּעוֹן שְׁפָתוֹתֵיכֶם דְּבַרוּ שְׁקֵר** וגם בשפתיים שלכם אתם מדברים שקר, **לְשׁוֹנְכֶם עוֹלָה תִּהְגָּה:** והלשון שלכם מדברת עוולות.

ז. **אֵין קִרָּא בְּצַדִּיק** אין אף אחד שקורא לד' באמת ובכוונת הלב, **וַאֲיִן נִשְׁפָּט בְּאֱמוּנָה** ואין אף אחד שבא להתדיין, שהוא נשפט בצדק, כי הדיינים מעוותים את הדין, **בְּטוֹחַ עַל תְּהוֹ** כל אחד שבוטח על חבירו, בוטח על דבר שאין בו ממש, כי חבירו אינו מקיים את מה שהבטיח, **וְדַבֵּר שָׁוָא** ודוברים שקר, **הָרוּ עֵמָל** חושב מחשבות ומתכנן, לעשות עבירות שקרויים "עמל", ולא שבמקרה נכשל, הנביא מכנה את המחשבה בשם "הריון", **וְהוֹלִיד אֵין:** ולבסוף גם עושה את העבירות שתכנן, הנביא מכנה את המעשה בשם "לידה".

ח. **בִּיצֵי צְפֵעוֹנֵי בְּקַעוּ** כשהביצים של הנחש הרע שקרוי צפעוני מתבקעים, יוצא מזיק, כך הם לא רק חושבים מחשבות אלא מוציאים את הרע לפועל, **וְקוֹרֵי עֵכָבִישׁ יֶאֱרָגוּ** אין שום תועלת במעשים שעושים, כמו קורי העכביש, שהוא אורג אותם, אבל אין להם קיום, **הָאֵ כָל מְבִיצֵיהֶם יָמוּת** מי שאוכל את ביצי הצפעוני ימות, כך מי שיתחבר אל

חטא וחטא העיד בנו, לקטרג עלינו, כִּי
פְּשָׁעֵינוּ אֲתָנוּ, כי עדיין הפשעים אתנו,
ולא עזבנו אותם, וְעוֹנֵי תִינוּ יִדְעוּם:
מוֹפְרִים לנו החטאים שלנו, ולא עשינו
אותם בלי ידיעה.

ג. פֶּשַׁע וְכַחַשׁ בַּיַד יוֹד מֵרַדְנוּ בַד',
וכפרנו בהשגחת ד', וְנִסּוּג מֵאַחַר
אֵל הַיְנוּ וחזרנו לאחור מאלוקינו, ולא
רצינו לקבל את המצוות שלו, דְּבַר עֲשָׂק
דברנו דברים על עושק וגזל, וְסָרָה ודברי
מרד, הֵרוּ וְהִגּוּ מֵלֵב דְּבַרֵי שְׁקָר: כל
אחד לימד והוציא מלבו דברי שקר.

ד. וְהִסַּג אַחֲרֵי מִשְׁפָּט לִכְן הַמִּשְׁפָּט שֶׁד'
היה רוצה לעשות באויבים שלנו, הוחזר
אחורה ולא התבצע, וְצַדִּיקָה מֵרַחֵק
תַּעֲמֹד והצדקה שד' הבטיח שיעשה לנו,
עמדה מרחוק ולא הגיעה, כִּי כִשְׁלָה
בְּרַחוּב אֶמֶת בגלל שהאמת נכשלה
ונחלשה, וזה היה ברחוב בפרסום,
וְנִכְחָה לֹא תוֹכֵל לְבוֹא: לכן הדבר
הישר, והוא המשפט בגוים, והצדקה
לישראל, לא יכולה להגיע.

ז. וְתָהִי הָאֶמֶת נֶעְדָּרֶת והאמת הולכת
ומתחסרת, וְסָר מֵרַע מִשְׁתוֹלֵל ואדם
שסר מלעשות רע נחשב לשוטה וטפש,
וַיֵּרָא יָד יוֹד וַיֵּרַע בְּעֵינָיו וכשד' ראה
נהיה רע בעיניו, כִּי אֵין מִשְׁפָּט: כי שום
דבר לא נעשה לפי המשפט שראוי להיות.

ז. וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ וכשרואה ד' שאין
שום אדם כשר והגון, שבזכותו יגאלו,

ויוכלו לקחת את השלל שלהם, כֹּל דִּרְךְ
בָּה לֹא יָדַע שְׁלוֹם: כל מי שפוסע ודורך
בדרך זו, לא יצא בשלום.

ט. עַל כֵּן רָחַק מִשְׁפָּט מִמֶּנּוּ לִכְן הִתְרַחַק
מהם משפט ד' לקחת נקמה מהאויבים,
וְלֹא תִשְׁיִגּוּ צַדִּיקָה והצדקה שהבטיח
ד' לעשות להם, לא תשיג אותם, נִקְוָה
לְאֹר וְהִנֵּה חֶשֶׁךְ מקוים לאור ישועה,
והנה חושך של צרות, לְנִגְהוֹת
בְּאִפְלוֹת נְהַלְךְ: כופל הדבר: כשמקוים
להארות והנה באפילה של צרות הולכים.

י. נִגְשָׁה כְּעוֹרִים קִיר נמשש את הקיר
ללכת לידו כמו עורים, בגלל שגברו עלינו
הצרות, וְכֵאֵין עֵינַיִם נִגְשָׁה כופל
הדבר: וכמו מי שאין לו עינים לראות
נגשש, כְּשִׁלְנוּ בְּצַהֲרִים כְּנִשְׁף בצהרים
נכשלנו באבנים, כמו בחושך הלילה,
הכוונה שאפילו שלכל העולם טוב, לנו יש
צרות, בְּאִשְׁמֵנִים כְּמֵתִים: בקברים
השוממים שכבנו כמו מתים.

יא. נִהְמָה כְּדַבִּים כְּלָנוּ מרוב צרות נשמיע
כולנו קול נהימה ויללה, כמו דובים,
וְכִיּוֹנִים הֶגְהָה נְהַגָּה וכיונים נשמיע קול
צפצוף, נִקְוָה לִמִּשְׁפָּט וְאֵין אנחנו מקוים
שיעשה משפט בגוים לנקום את נקמתנו,
ובסוף אין משפט, לִישׁוּעָה רַחֲמָה
מִמֶּנּוּ: אנחנו מקוים לישועה והנה
התרחקה מאתנו, ולא הגיע.

יב. כִּי רַבּוּ פְּשָׁעֵינוּ נִגְדַךְ פשענו נגדך
הרבה, וְחִטְּ אֹתֵינוּ עֲנִתָה בָנוּ וכל

יְבוֹא כְנֶהֱרָ צָר כי יראו שהצר הצורר הוא גוג ומגוג, יבוא מהר כמו נהר שהמים רצים בו, לכן יפחדו, **רוּחַ יְדֹד נִסְסָה בּוֹ:** רצון ד' תאכל אותו, כמו תולעת שאוכלת את העץ.

כ. **וּבֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל** ואז יבוא משיח הגואל לציון, **וּלְשִׁבְי פֶשַׁע בִּיעֶקֶב** וגם לאלו ששבים בתשובה מפשעיהם, **נָאִם יְדֹד:** כך אומר ד'.

כא. **וְאֲנִי זֵאת בְּרִיתִי אִתְּכֶם אָמַר יְדֹד** ועל הדבר הזה אכרות אתם ברית, כך אומר ד', **רוּחִי אֲשֶׁר עֲלֶיךָ** מה היא הברית: רוח הנבואה שהשריתי עליך, **וּדְבָרִי אֲשֶׁר שִׁמְתִי בְּפִיךָ** ודברי התורה ששמתי בפה שלך שתלמד אותם, **לֹא יִמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זֶרַע** **זֶרַעךָ אָמַר יְדֹד** לא יסורו מהפה שלך, ומהפה של הילדים שלך, ושל הנכדים שלך, אמר ד', **מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:** וכך יהיה מעכשיו ועד עולם.

ספר ישעיה פרק ס'

א. **קוּמִי אוּרִי** אומר לירושלים, קומי ותאירי, הכוונה שיהיה לה שמחה וטובה, **כִּי בָא אוֹרְךָ** כי הגיע זמן ישועתך, שהיא לך אורה גדולה, **וּכְבוֹד יְדֹד עֲלֶיךָ זָרַח:** והשכינה תגלה עליך, ותשרה בך, הנביא ממשיל זאת בלשון שכבוד ד' יזרח עליהם.

וַיִּשְׁתּוּמֶם כִּי אֵין מַפְגִּיעַ וכשעומד ד' בתמיהה, שאין אף אחד שמתפלל על הגאולה, **וַתוֹשַׁע לוֹ זָרְעוֹ** זרוע ד' תושיע להביא גאולה בלי זכות ובלי תפלה, **וְצַדִּיקְתּוֹ הִיא סִמְכָתָהּ:** ומדת הצדקה של ד' תסמוך אותו לעשות לפנים משורת הדין.

יז. **וַיִּלְבֹּשׁ צְדָקָה כְּשָׂרִין** ממשיל את הישועה שד' יעשה לעמו ישראל, לגבור במלחמה: וד' יעשה צדקה ונקמה בגוים, וילבש צדקה כמו שָׂרִין, שהוא כעין מלבוש עשוי מברזל, שלובשים כדי להנצל ממכת חרב, **וְכֹבֵעַ יְשׁוּעָה בְּרֹאשׁוֹ** וכובע (שמגן על הראש) של ישועה יחבוש לראשו, כמו גבור שחובש כובע נחושת בראשו, **וַיִּלְבֹּשׁ בְּגָדֵי נֶקֶם תִּלְבֹּשׁ** יעשה נקמה בגוים, ומתאר את זה כאילו לובש בגדי נקמה והם לו למלבוש, **וַיַּעֲטֵ כַּמְעִיל קִנְיָה:** ויתעטף בנקמה, כמו מעיל שעוטף את הלובש אותו.

יח. **כָּעַל גְּמִלוֹת** כמו שבעבר לבש נקמה לתשלום גמול לאויבי ישראל, **כָּעַל יְשָׁלִם חֲמָה לְצָרָיו** גם עכשיו ישלם בכעסו לשונאיו, **גְּמוּל לֹא יִבֶּי** תשלום עבור מעשי האויבים, **לְאֵיִם גְּמוּל יְשָׁלִם:** ליושבים בא"י הים ישלם גמול על מעשיהם.

יט. **וַיִּירָאוּ מִמַּעֲרָב אֶת שֵׁם יְדֹד** וייראו הגוים שבצד מערב את שם ד', **וּמִמִּזְרַח שָׁמַשׁ אֶת כְּבוֹדוֹ** ואלו שגרים בצד מזרח, מקום זריחת השמש, יפחדו מכבוד ד', **כִּי**

ו. **שְׁפַעַת גַּמְלִים תִּכְסֹךְ** ריבוי של גמלים יכסה את הארץ שלך, **בְּכָרִי מְדִין וְעֵיפָה** גמלים בחורים (צעירים) שבאים ממדין ומעיפה, **כָּלֶם מִשְׁבָּא יבֹאוּ** כל האנשים שגרים בשבא יבואו אליך, **זָהָב וּלְבוֹנָה יִשְׂאוּ** זהב, ובושם ששמו לבונה יקחו מהארץ שלהם, ויביאו אליך, **וּתְהַלֹּת יְדֹד יְבִשְׂרוּ**: הם יבואו ויבשרו ויספרו תהלותיו של ד'.

ז. **כָּל צֹאן קִדְר יִקְבְּצוּ לָךְ** כל הצאן שבארץ קדר שהם משובחים ביותר, יאספו ויביאו אליך, **אֵילֵי נְבוֹת יִשְׁרְתוּנְךָ** כל האלים שבארץ נביות, יהיו לשירותך ולצרכך, **יַעֲלוּ עַל רְצוֹן מִזְבְּחִי** והם יעלו לקרבנות לרצון על מזבחי, **וּבֵית תִּפְאֲרָתִי אֶפְאֵר**: וביהמ"ק שהוא בית המפואר שלי, הגויים יפארו אותו בכסף וזהב.

ח. **מִי אֵלָה כָּעֵב תַּעֲוֹפִינָה** ממשיל כאילו שואלים על היהודים שחוזרים מהגלות, מי אלה שחוזרים מהר כמו ענן שערף מהר, **וְכִיּוֹנִים אֶל אֲרֶב תִּיהֶם**: וכמו יונים שממהרים לעוף אל חלונות השובר שלהם.

ט. **כִּי לִי אֵיִים יִקְוּ** כי אלי יקוו יושבי אֵיִים, שאיטיב להם, **וְאֲנִיֹת תִּרְשִׁישׁ בְּרִאשׁוֹנָה** והאניות שמפליגות בים תרשיש יגיעו הראשונים, **לְהִבִּיא בְּנִיךָ מִרְחוֹק** להביא באניות את בניך מארצות רחוקות, **כִּסְפָּם וְזָהָבָם אֲתֶם** ואת הכסף והזהב שלהם יביאו מתנה לד', **לְשֵׁם**

ב. **כִּי הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יִכְסֶה אֶרֶץ** כי הנה הצרות שמשולים לחושך, יכסו את העולם, **וְעֶרְפָּל לְאֻמִּים** והצרות שמשולות לענן עבה, שקרוי ערפל, יבוא על העמים, **וְעֲלִיךָ יִזְרַח יְדֹד** אבל עליך ירושלים יזרח אור ישועת ד', **וְכְבוֹדוֹ עֲלִיךָ יִרְאֶה**: וכבוד ד' היא השראת השכינה, עליך יראה. **וְהִלְכוּ גוֹיִם לְאוֹרְךָ** והגוים ילמדו ממך דרכי ד', הנביא מבטא זאת במשל, שהגוים ילכו בעקבות האור שלך, **וּמַלְכִים לְנִגְהַיִךְ** כופל הדבר: והמלכים ילכו לאור הזריחה שלך.

ד. **שְׂאֵי סָבִיב עֵינֶיךָ וּרְאֵי אֶת יְרוּשָׁלַיִם**, הרימי את עיניך לכל הצדדים מסביב, וראי, **כָּלֶם נִקְבְּצוּ בְּאוֹרְךָ** שכל האנשים שלך התאספו ובאו אליך, **בְּנִיךָ מִרְחוֹק יבֹאוּ** הבנים שלך באו מארץ רחוקה, **וּבְנֵי תִיִךְ עַל צִד תִּאֲמַנְהוּ**: והבנות שלך תהיינה מגודלות בחיק המלכים, הנביא כותב בלשון "על צד" תגדלנה, כי דרך הקטן שנושאים אותו על הצד.

ה. **אֲזַ תִּרְאֵי וְנִהְרַתְּ** אז כשתראי את הבנים שלך, יאירו הפנים שלך מרוב שמחה, **וּפְחַד** ותהיי בפחד, הכוונה בהלם, מהטובה שבאה אליך בפתאומיות, **וְרַחֲב לִבְבְּךָ** והלב שלך יתרחב מרוב טובה ושמחה, **כִּי יִהְפֹךְ עֲלֶיךָ הַמוֹן יָם** כי יתהפך מרשות הגוים אל רשותך, ריבוי העושר של הגוים שגרים בצד מערב, **חֵיל גוֹיִם יבֹאוּ לָךְ**: כופל הדבר: עושר הגוים יגיע אליך.

לכסא קטן שנקרא הדום ששמים מתחת הרגלים, כך ד' שיושב על כסא כבודו בשמים, כביכול רגליו נמשכים למטה לביהמ"ק, וזה אומר הנביא, את ביהמ"ק שהוא מקום הרגלים שלי אכבד.

ד. **וְהָלַכְנוּ אֵלֶיךָ שְׂחוּחַ בְּנֵי מְעַיֶיךָ** וילכו אליך בצורה כפופה ובדרך הכנעה, כל האומות שהיו מענים אותך בגלות, **וְהִשְׁתַּחֲוּוּ עַל כַּפּוֹת רַגְלֶיךָ כָּל מְנַאֲצֶיךָ** וישתחוו אליך עד כפות הרגלים שלך, שהם קרובים לארץ, מי ישתחוו אליך, כל האומות שביזו אותך, **וְקָרְאוּ לְךָ עֵיר יְדֹד** ויקראו לך עיר של ד', **צִיּוֹן קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל**: כופל הדבר: יקראו לך ציון העיר של ד' שהוא קדוש בישראל.

טו. **תַּחַת הַיּוֹתֵךְ עֲזוּבָה** במקום מה שהיה בעבר, שהיית עזובה מכל הגוים, ולא רצו להתחבר אתך, **וּשְׁנוּאָה** וכולם שנאו אותך, **וְאֵין עוֹבֵר** ואף אחד לא היה עובר בארץ שלך לשאול בשלומך, **וְשִׁמְתִיךָ לְגֵאוֹן עוֹלָם** במקום זה, עכשיו בגאולה אעשה אותך למושלת לעולם, **מְשׁוֹשׁ דּוֹר וְדוֹר**: ותהיי מלאה בשמחה וששון בכל הדורות.

טז. **וַיִּנְקֹתְ חֵלֶב גּוֹיִם** תאכלי את כל הטוב של הגוים, ואומר זאת בדרך משל, תינקי את החלב של הגוים, **וְשֵׁד מְלָכִים תִּינְקִי** כופל הדבר: ותינקי מהשדים של מלכי הגוים, **וַיִּדְעַתְּ כִּי אֲנִי יְדֹד מוֹשִׁיעֶךָ** ואז תכירי ששום דבר לא בא

יְדֹד אֶל הַיָּךְ כל זה יהיה כדי שיתפרסם שם ד', **וְלְקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל** כופל הדבר: ולכבוד ד' שהוא קדוש בישראל, **כִּי פֶאֶרְךָ**: כי הוא נותן לך יופי וחשיבות.

יז. **וּבְנוּ בְנֵי נֶכֶר חֹמֹתַיִךְ** ויבנו הגוים הזרים את החומות של העיר שלך, **וּמְלִכֵיהֶם יִשְׁרְתוּנָךְ** ומלכים ישרתו אותך, **כִּי בְקֶצְפִי הִכִּיתִיךָ** ותכירי שהכל מד' ולא במקרה, כי בעבר הכיתי אותך בגלל שכעסתי עליך, **וּבְרָצוֹנִי רַחַמְתִּיךָ**: ועכשיו ברצוני הטוב, אני מרחם עליך.

יח. **וּפְתַחוּ שַׁעְרֵיךָ תָּמִיד** והשערים שלך יהיו פתוחים, **יוֹמָם וּלְיָלֵה לֹא יִסְגְּרוּ** ביום ובלילה לא יסגרו, **לְהַבִּיא אֵלֶיךָ חֵיל גּוֹיִם** כדי להביא אליך את העושר של הגויים, **וּמְלִכֵיהֶם נְהוּגִים**: ולהביא את המלכים שלהם נהוגים בשבי.

יט. **כִּי הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲבֹדוּךָ יֵאָבְדוּ** כי עם וממלכה שלא יכנעו תחתך ולא יעבדו אותך, יאבדו מהעולם, **וְהַגּוֹיִם חָרָב יַחֲרְבוּ**: ועל כל הגויים יהיה חורבן, הכוונה שלא תהיה להם עוד ממשלה.

כ. **כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן אֵלֶיךָ יָבֹא** את העצים היפים והמכובדים ביער הלבנון, יביאו אליך, **בְּרוֹשׁ תְּדַהֵר וּתְאֲשׁוּר יַחְדוֹ** הנביא מונה את שמות העצים: ברוש תדהר תאשור, כל העצים ביחד, **לְפָאֵר מְקוֹם מְקַדְּשֵׁי** יבנו מהם ביהמ"ק מפואר, **וּמְקוֹם רַגְלֵי אֲכַבְד**: ביהמ"ק נמשל

ובלילה, ואל הַיָּרֵךְ לְתַפְאֲרֹתֶיךָ: ותתפארי בכבוד ד' שנמצא אתך.

כ. לֹא יָבֹא עוֹד שִׁמְשֶׁךָ לֹא תִשְׁקַע עוֹד השמש, ויִרְחַךְ לֹא יֶאֱסֹף והירח לא יוכנס אורו, הכוונה שהממשלה תשאר לעולם, כִּי יָדֹד יִהְיֶה לְךָ לְאֹר עוֹלָם, כי ד' יתן לך אור, כלומר ממשלה, לעולם, וְשָׁלְמוּ יָמֵי אָבְלָךָ: ויגמרו ימי האבל שלך, שכבר לא תצטרכו להתאבל.

כא. וְעַמְּךָ כָּלֵם צַדִּיקִים והעם שנשאר בך יהיו כולם צדיקים, כי הרשעים ימותו כשיהיו חבלי משיח, לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אָרֶץ הם יירשו את א"י לעולם, וכבר לא יגלו ממנה, נִצָּר מִטְעוֹ {מִטְעִי} הענף שנטעתי, מַעֲשֵׂה יָדַי לְהַתְּפָאֵר: הוא מעשה ידי ולכן יש מה להתפאר בו, הכוונה לעם ישראל הצדיקים שבחרתי בהם.

כב. הַקֶּטַן יִהְיֶה לְאַלְף השבט הקטן בכמות אנשים, יתרבה פי אלף, וְהַצֶּעִיר לְגוֹי עַצוֹם כופל הדבר: השבט הקטן, מכנה אותו בלשון צעיר, יהיה לעם גדול, אֲנִי יָדֹד אֲנִי ד' שיש יכולת בידי לעשות כל דבר, בְּעֵתָהּ אַחִישָׁנָה: כשיגיע זמן הגאולה, אמהר להגדיל את העם.

ספר ישעיה פרק ס"א

א. רוּחַ אֲדֹנָי יְיָ יֹדֵד עָלַי כל הנחמות שאני מנחם אתכם לא בדיתי מהלב שלי, אלא רוח נבואה מד' היתה עלי, יַעַן מָשַׁח יָדֹד אֶתִּי לְבִשָׂר עֲנוּיִם בגלל שגידל

במקרה, אלא אני ד' מושיע אותך, וְגֹאֲלֶךָ אָבִיר יַעֲקֹב: וד' חוזק יעקב הוא הגואל אותך.

א. תַּחַת הַנְּחֹשֶׁת אָבִיא זָהָב במקום הנחושת שלקחו ממך הגוים, אביא לך מהגוים זהב, וְתַחַת הַבְּרָזֶל אָבִיא כֶּסֶף ובמקום הברזל שלקחו ממך הגוים, אביא לך מהגוים כסף, וְתַחַת הָעֵצִים נָחֶשֶׁת ובמקום העצים שלקחו ממך הגוים, אביא לך מהגוים נחושת, וְתַחַת הָאֲבָנִים בְּרָזֶל ובמקום האבנים שלקחו ממך הגוים, אביא לך מהגוים ברזל, וְשִׁמְתִּי פְּקֻדֹתַי שְׁלוֹם ובמקום שהיו גוים ממונים עליך לקחת מכם מס, אשיב עליך שלום, שיבואו לדרוש בשלומך, וְנֹגְשֵׁי צְדָקָה: ובמקום הנוגשים (הלוחצים) לקחת כסף, יבואו לעשות אתך צדקה.

א. לֹא יִשְׁמַע עוֹד חֲמָס בְּאַרְצֶךָ כבר לא ישמע בארצך גזל ע"י הגוים, שֹׁד וְשֹׁבֵר בְּגְבוּלֶיךָ ולא ישמע שוד ושבר ע"י הגוים בגבול ארצך, וְקִרְאֵת יְשׁוּעָה חוֹמַתֶיךָ ותכריזי קול של ישועת ד' בין חומות העיר, ולא קול מלחמה, וְשַׁעֲרֶיךָ תִּהְיֶה ובשעריך תשמיעי קול תהלה.

א. לֹא יִהְיֶה לְךָ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ לְאֹר יומם כבר לא תצטרכי לאור השמש שיאיר לך ביום, וְלֹנְגָה הִירַח לֹא יֵאִיר לְךָ ולא תצטרכי לזריחת הירח שיאיר לך בלילה, וְהָיָה לְךָ יָדֹד לְאֹר עוֹלָם אבל אור השכינה יהיה לך לאור לעולם ביום

ד. **וּבְנוּ חֲרָבוֹת עוֹלָם** יבנו את המקומות שהיו חרבים זמן רב, **שֶׁ מְמוֹת רֵאשֵׁי נִים יְקוּמֻמוּ** כופל הדבר: הערים שהיו שוממות בימים קדמונים, יקימו אותם מחדש, **וְחִדְּשׁוּ עָרֵי חֶרֶב** ויבנו מחדש את הערים החריבות, **שֶׁ מְמוֹת דּוֹר יְדוֹר:** שהיו שוממות מדורי דורות.

ח. **וְעַמְדוֹ זָרִים וְרַעוּ צֹאנֵיכֶם** האומות הזרים יעמדו מעצמם מהמקום שלהם, וירעו את הצאן שלכם, **וּבְנֵי נֶכֶר אֶכְרִיכֶם** ובני אומות זרות יהיו איכרים שלכם, הכוונה שיחרשו את השדות שלכם, **וְכִרְמֵיכֶם:** וגם יעבדו בכרמים שלכם.

ז. **וְאַתֶּם כֹּהֲנֵי יְדֹד תִּקְרְאוּ** ואתם תקראו הנשיאים של ד', **מִשְׁרְתֵי אֵל הַיְיָ יֹאמְרוּ לָכֶם** משרתים של אלוקינו יאמרו עליכם, **חֵיל גּוֹיִם תֹּאכְלוּ** את העושר של הגויים תאכלו, **וּבְכַבּוֹדֵם תִּתְיַמְרוּ:** ובכבוד שיש עכשיו לגויים, אתם תתרוממו, הכבוד יעבור אליכם.

ז. **תַּחַת בְּשִׁתְּכֶם מְשִׁנָּה** במקום הבושה שהיתה לכם בעבר, יהיה לכם פי שנים כבוד, **וּכְלִמָּה יִרְנוּ חֲלָקֶם** ובמקום הכלימה שהיתה לכם בגלות, תשמחו עם החלק הטוב שאתן לכם, **לִכֵּן בְּאַרְצֵם מְשִׁנָּה יִירָשׁוּ** בגלל שהיתה להם כלימה, ירשו בארץ שלהם (א"י) ירושה גדולה, **שְׂמַחַת עוֹלָם תִּהְיֶה לָהֶם:** שמחה עולמית תהיה להם, כי כבר לא יגלו.

אותי, שאתן בשורות טובות לעם ישראל שהם ענוים, **שְׁלַחְנִי לְחֶבֶשׁ לְנִשְׁבָּרֵי יָב** ד' שלח אותי להשים תחבושת לנשברי לב, הכוונה לנבא נחמות לאלו שמצטערים על זה שהגאולה מתאחרת, **לְקִרְא לְשְׂבוּיִם דְּרוֹר** לנבא על עם ישראל שהם שבויים בגלות, שיצאו לחפשי, **וְלֹאֲסוּרִים פָּקַח קוֹחַ:** ולא לו שהם אסורים בגלות להתיר אותם מהמאסר, ולקחת אותם מהגלות.

ג. **לְקִרְא אֶשְׁנֵת רְצוֹן לֵידֹד** לבשר להם שתגיע להם שנה שד' ירצה בהם, **וַיּוֹם נֶקֶם לְאֵל הַיְיָ** וזמן של נקמה בגויים, מאת אלוקינו, **לְנַחֵם כָּל אֲבֵלִים:** ונקמה זו תהיה נחמה לאבילי ציון על הצער שסבלו.

ג. **לְשׁוּם לְאֲבֵלֵי צִיּוֹן** להשים לאבילי ציון דבר, **לְתֵת לָהֶם פָּאֵר תַּחַת אֶפֶר** מה הוא הדבר: לתת להם פאר ויופי, במקום זה שבגלות היו עם אפר, **שֶׁמֶן שְׂשׂוֹן תַּחַת אֲבָל** וימשח אותם בשמן משמח לתענוג, במקום האבל שהיה להם, ולא שמן על מכה לרפא אותה, **מַעֲטָה תִּהְיֶה תַּחַת רוּחַ כְּהָה** יעטוף אותם בתהלה, הכוונה שכולם יהללו אותם, במקום הרוח החשוכה והעכורה שהיה להם בגלות, **וְקִרְא לָהֶם אֵילֵי הַצֹּדֵק** וכולם יקראו להם אילי צדק, (אילה הוא סוג עץ חזק), הכוונה שיהיו גדולים ומפורסמים במעשי צדק, **מִטַּע יְדֹד לְהַתְּפָאֵר:** נטיעה שד' נטע אותם בשביל להתפאר בהם.

שהתקלקלו הזרעים, **כִּן אֲדֹנָי יְדֹד** יצמיח לישראל צדקה, ו**תְּהִלָּה נֶגְדַּ כָּל הַגּוֹיִם**: והיו מהוללים בפרסום כנגד כל הגוים, אחרי שהושפלו בגלות עד העפר.

ספר ישעיה פרק ס"ב

א. **לְמַעַן צִיּוֹן לֹא אֶחְשָׁה** בגלל העלבון שהיה לציין שהחריבו אותה, לא אשתוק מלהיפרע מהאומות, **וּלְמַעַן יְרוּשָׁלַם לֹא אֶשְׁקוּט** ולמען כבוד ירושלים לא אנוח, **עַד יֵצֵא כַּנְגָה צְדָקָה** עד שיצא החוצה ויתגלה הצדק שלה, כמו אור שיוצא וזורח בחוץ, **וַיְשׁוּעָתָה כְּלִפִּיד יִבְעָר**: והישועה שלהם תהיה גלויה לכולם, כמו לפיד אש בוער.

ב. **וְרָאוּ גוֹיִם צְדָקָךְ** והגוים יראו את הצדקה שאעשה לך, **וְכָל מְלָכִים כְּבוֹדְךָ** וכל המלכים יראו את הכבוד שלך, **וְקָרָא לְךָ שֵׁם חֲדָשׁ** ויקראו לך ירושלים שם חדש (עיין פסוק ד'), **אֲשֶׁר פִּי יְדֹד יִקְבְּנוּ**: שהפה של ד' יפרש ויאמר את השם הזה.

ג. **וְהָיִית עֶטְרַת תְּפָאֶרֶת בֵּיד יְדֹד** ותהיי שמורה ביד ד' כמו כתר מפואר, **וּצְנוּף {וּצְנִיף} מְלוּכָה בְּכַף אֵל הַיָּר**: כופל הדבר: וכמו מצנפת שמסובבים סביב ראש המלך, כך תהיי בכף יד של אלוקיך.

ח. **כִּי אֲנִי יְדֹד אֶהֱב מִשְׁפָּט** לכן אתן לישראל טובות, כי אני ד' אוהב משפט, **שֶׁנָּא גָזַל בְּעוֹלָה** אני שונא שיביאו קרבן עולה מדבר שהוא גזל, וכיון שרע בעיני ד' שהגוים גזלו את ישראל, לכן איטיב עם ישראל, **וְנָתַתִּי פְעֻלָּתָם בְּאֵמַת שֹׁכֵר** פעולה אשלם לישראל באמת ובמשפט, **וּבְרִית עוֹלָם אֶכְרוֹת לָהֶם**: ואכרות אתם ברית אהבה שתתקיים לעולם.

ט. **וְנוֹדַע בְּגוֹיִם זֵרָעִים** זרע ישראל יהיו ניכרים בחשיבות בין הגויים, **וְצִאֲצִיאֵיהֶם בְּתוֹךְ הָעַמִּים** כופל הדבר: הבנים שיוצאים מהם, יהיו מפורסמים בין העמים, **כָּל רְאִיֵּיהֶם יִכִּירוּם כִּי הֵם זֵרַע בְּרַךְ יְדֹד**: כל מי שרואה אותם יכיר עליהם, שהם זרע מבורך מד'.

י. **שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בֵּיד יְדֹד** עם ישראל יגיד בזמן הגאולה אשמח בישועת ד', **תִּגְלֵנִי נִפְשִׁי בְּאֵל הַי** תשמח נפשי עם מה שאלוקי עזר לי, **כִּי הִלְבִּישָׁנִי בְּגָדֵי יִשְׁע** כי הקיף אותי בישועה, כמו בגד שמקיף את הגוף, **מֵעִיל צְדָקָה יַעֲטֵנִי** ועטף אותי בצדקה, כמו מעיל שעוטף את הגוף, **כְּחַתָּן יִכְהֵן פָּאֵר** כמו חתן שגדול הפאר והיופי שלו, **וְכַכְּלָה תַעֲדָה כְּלִיָּה**: וכמו כלה שמתקשטת בכלי התכשיט שלה.

יא. **כִּי כְּאֶרֶץ תּוֹצִיא צְמַחָה** כמו שהארץ מוציאה צמח, אחרי שנרקב גרעין הזרע, **וְכַגְּנָה זְרוּעֶיהָ תִצְמִיחַ** וכמו גינה שמצמיחה מה שזורעים בה, אחרי

ירושלים, **אַל דְּמִי לְכֶם:** אל תשתקו אלא תתאבלו ותזכירו לד'.

ז. **וְאַל תִּתְּנוּ דְּמִי לוֹ** ואל תתנו לד' שישתוק מלבנות את ירושלים, אלא תבקשו ממנו, **עַד יְכוֹנֵן** עד שיעמיד את ירושלים על הפֶּן (בסיס) שלה, **וְעַד יֵשִׁים אֶת יְרוּשָׁלַם תְּהִלָּה בְּאַרְצָ:** ועד שישים את ירושלים שתהיה מהוללת ומפוארת בין כל האנשים בארץ.

ח. **נִשְׁבַּע יְדֹד בְּיָמֵינוּ וּבְזָרוּעַ עֲזוֹ** הנביא אומר לישראל, הרי ד' נשבע ביד ימינו, ובזרוע החזקה שלו, **אִם אֶתֵּן אֶת דְּגַנְךָ עוֹד מֵאֲכָל לֹא יִבֶּיךָ** שכבר לא יתן את התבואה שלכם מאכל לאויבים שלך, **וְאִם יִשְׁתּוּ בְּנֵי נֶכֶר תִּירוּשְׁךָ** ולא ישתו הגוים הזרים את היין שלך, **אֲשֶׁר יִגְעַתְּ בּוֹ:** שעמלת להכינו ולהביא אותו הביתה.

ט. **כִּי מֵאֲסָפְיוֹ יֵאֲכְלֵהוּ** אלא אלו שהכניסו את התבואה הביתה, הם יזכו לאכול אותה, **וְהִלְלוּ אֶת יְדֹד** ויהללו את ד' על מה שהשפיע להם טובה, **וּמִקְבָּצָיו יִשְׁתּוּ** ואלו שהכניסו את הענבים ישתו את היין, **בְּחִצְרוֹת קִדְשֵׁי:** בבתים שלהם שעומדים בחצרות ירושלים עיר הקדש.

י. **עֲבְרוּ עֲבְרוּ בְּשַׁעְרֵים** הנביא אומר לגוים, תעברו בשערי הערים, **פָּנוּ דְרָךְ הָעַם** תפנו ממכשולים את הדרך שיעבור בו עם ישראל, כדי שיוכלו לחזור לא"י,

ד. **לֹא יֵאמֶר לְךָ עוֹד עֲזוּבָה** לא יאמרו עליך כבר שאת עזובה מד', **וּלְאַרְצֶךָ לֹא יֵאמֶר עוֹד שְׁמָמָה** ועל הארץ שלך כבר לא יגידו שהיא שוממה, **כִּי לְךָ יִקְרָא חֲפְצֵי בָהּ** כי לך יקרא "חפצי בה", הכוונה שרצון ד' בה, ולא תיעזב מד', **וּלְאַרְצֶךָ בְּעוֹלָה** והארץ שלך תיקרא מיושבת ולא שוממה, **כִּי חֲפִץ יְדֹד בְּךָ** לכן יקראו לירושלים "חפצי בה", כי ד' רוצה אותה, **וְאַרְצֶךָ תִּבְעַל:** וכל א"י תקרא "בעולה", כי תהיה מיושבת באנשים.

ה. **כִּי יִבְעַל בְּחוֹר בְּתוֹלָה** כמו בחור שנושא בתולה, הם מתיישבים ביחד ולא נפרדים, **יִבְעִלוּךָ בְּנֵיךָ** כך יתיישבו הבנים שלך בירושלים, ולא יפרדו ממך, **וּמִשׁוֹשׁ חֶתֶן עַל כָּלָה** כמו השמחה שחתן שמח עם הכלה, **יֵשִׁישׁ עֲלֶיךָ אֵל הַיָּם:** כך ישמח אתך האלוקים שלך.

ו. **עַל חוֹמֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַם הַפְּקִדְתִּי שְׁמֵרִים** בענין הדאגה על חומות ירושלים, מיניתי שומרים, הם אלו שאבלים על ציון, וזה כל העיסוק שלהם, כמו השומרים שלא זזים ממקום השמירה, **כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה** כל היום וכל הלילה, הם בוכים, ולא כמו שומרי החומות שביום ישנים, ובלילה שומרים, **תְּמִיד לֹא יִחְשׂוּ תְּמִיד** הם לא שותקים, **הַמְּזַכְרִים אֶת יְדֹד** מזרז הנביא את אלו שהם מתאבלים, וכביכול מזכירים לד' שיבנה את

מִבְּצָרָה צבועים הבגדים שלו בדם, והוא בא מעיר מבצר, **זֶה הַדּוֹר בְּלְבוּשׁוֹ** זה שהיו לו בגדים מהודרים ומפוארים, מדוע הם מלוכלכים בדם, **צִעָה בְּרֹב כַּחוֹ** הרי הוא טלטל את הגוים ממקום למקום, א"כ מה הוא הדם שעל בגדיו, **אֲנִי מְדַבֵּר בְּצִדְקָה** ומתאר כאילו הקב"ה עונה, אני הוא המדבר שאעשה צדקה לישראל, **רַב לְהוֹשִׁיעַ:** ואני הוא המרבה להושיע את ישראל, כמו שהבטחתי להם.

ג. **מִדּוּעַ אָדָם לְלְבוּשָׁן** ומתאר כאילו הם שואלים את הקב"ה בעצמו, מדוע יש כתמים אדומים על מלבושך, **וּבְגָדֶיךָ כְּדֹרְךָ בְּגָת:** והבגדים שלך נראים כמו אדם שדורך את הענבים בגת, שיש כתמים על בגדיו, מהיין שניתז מהענבים.

ג. **פּוֹרָה דְרֹכְתִי לְבִדִי** ומתאר כאילו ד' עונה להם, אני בצדקתי לבדי דרכת את הענבים בגת, ולא בזכותכם, הכוונה שהרג את השר בשמים, **וּמַעֲמִים אֵין אִישׁ אֹתִי** ואין מהעמים איש שיבוא להלחם אתי, כי הרגתי את השר שלהם, **וְאֶדְרֹכֶם בְּאִפִּי** ולכן אדרוך גם אותם (כמו את השר שלהם) **בְּכַעֲסִי, וְאַרְמִסֶם בְּחַמְתִּי** וארמוס אותם בכעס שלי, **וַיִּזַּע נִצְחָם עַל בְּגָדִי** ולכן טפטף הדם שהוא החוזק שלהם (נצחם), על הבגדים שלי, **וְכָל מְלַבּוּשֵׁי אֶגְאָלְתִּי:** וכל המלבושים שלי נמאסו מדם.

ס'לו ס'לו הַמְסֹלָה תגביהו את השבילים והדרכים, ע"י שתמלאו את הגומות בעפר, כדי שיהיה נוח ללכת, **סִקְלוּ מְאֹבָן** תסירו את האבנים, שלא תישאר שום אבן כמכשול, **הָרִימוּ נֶס עַל הָעַמִּים:** תרימו מקל גבוה שיש בראשו חתיכת בד, לתת רמז לגוים שישלחו את בני ישראל לא".

יא. **הִנֵּה יְדֹד הַשְּׁמִיעַ** הנה ד' השמיע שהגיע זמן הגאולה, **אֶל קִצֵּה הָאָרֶץ** השמיע זאת עד קצה הארץ, **אָמְרוּ לְבַת צִיּוֹן אָמְרוּ** לעדה של ציון, **הִנֵּה יִשְׁעֶךָ בָּא** הנה הישועה שלך מגיעה, **הִנֵּה שְׂכָרוֹ אֲתוֹ** הנה גמול השכר מוכן אצלו **וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו:** כופל הדבר: ושכר הפעולה לשלם לישראל מוכן לפניו.

יב. **וְקִרְאוּ לָהֶם עִם הַקֹּדֶשׁ** ויקראו לבני ציון עם הקודש, **גְּאוּלֵי יְדֹד** הגאולים של ד', **וְלֶךְ יִקְרָא דְרוּשָׁה** ולציון יקראו עיר שד' דורש בשלומה, **עִיר לֹא נַעֲזָבָה:** עיר שלא נעזבה מד'.

ספר ישעיה פרק ס"ג

א. **מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם** הקדמה: אומר נבואה, שעתיד הקב"ה לעשות נקמה באדום, ומתחלה יהרוג את השר בשמים של אדום, ומתאר זאת באופן של מלחמה, שההורגים מתלכלכים בגדיהם בדם שניתז מההורגים. הנביא מתאר כאילו שישאלו, מי הוא זה שבא מאדום, **חֲמוּץ בְּגָדִים**

שלי, ובהם בחרתי יותר מכל האומות,
בְּנִים לֹא יִשְׁקְרוּ והם יהיו אצלי כמו
 בנים, ולא יִשְׁקְרוּ בי לעזוב אותי, **וַיְהִי
 לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ:** ולכן אהיה להם למושיע.

ט. **בְּכָל צָרְתֶם לֹא אֶלְלוּ** {לֹו} צָר בכל זמן
 שהיתה צרה לישראל, היה צר לד', ולא
 היתה אצלו שמחה, **וּמִלֶּאךְ פָּנִיו
 הוֹשִׁיעַם** ומלאך שמשמש לפני ד', הושיע
 אותם בשליחות של ד', **בְּאַהֲבָתוֹ
 וּבְחַמְלָתוֹ הוּא גָּאֵלם** בגלל שד' אוהב
 את ישראל, ומרחם עליהם, גאל אותם מכל
 צרה שבאה עליהם, **וַיִּנְטְלֵם וַיִּנְשְׂאֵם כָּל
 יְמֵי עוֹלָם:** סבל את המשא שלהם, וסחב
 אותם כל ימי הדורות שבעולם.

י. **וְהִמָּה מָרוּ** אך לא היה כמו שד' חשב,
 אלא מרדו, **וְעִצְבוּ אֶת רוּחַ קִדְשׁוֹ**
 והעציבו את רוח קדשו של ד', **וַיִּהְפֹּךְ
 לָהֶם לְאוֹיֵב** ואז נהפך להיות אויב שלהם,
 לעשות להם צרות, **הוּא נִלְחַם בָּם:** והוא
 נלחם בהם.

יא. **וַיִּזְכֹּר יְמֵי עוֹלָם מִשָּׁה עִמּוֹ** ועם
 ישראל בגלות נזכר מהימים הקדמונים,
 שד' שלח להם את משה רבינו, **אִיִּה
 הַמַּעֲלִים מִיָּם אֶת רַעִי צֵאנוּ** והם
 שואלים היכן זה שהעלה אותם מהים, ע"י
 משה שהיה מנהיג אותם כרועה צאן,
 כוונתם בזה, לומר שגם עכשיו יעשה לנו
 כך, **אִיִּה הַשָּׁם בְּקִרְבּוֹ אֶת רוּחַ קִדְשׁוֹ:**
 והיכן זה ששם את רוח קדשו של נבואה
 במשה.

ד. **כִּי יוֹם נִקְּם בְּלִבִּי** כי כבר מלפני זמן
 רב היתה בלבי מחשבה, להביא יום של
 נקמה בגוים, **וּשְׁנַת גְּאוּלֵי בָּאָה:** והזמן
 של הגאולה שלי לגאול את העם שלי הגיע.
 ח. **וְאַבִּיט וְאִין עֶזְר** אומר ד', הסתכלתי
 האם יש זכות בישראל שהזכות תהיה לי
 לעזר ולסיוע, כדי שאוכל לגאול אותם,
 וראיתי שאין זכות, **וְאַשְׁתוּמִם וְאִין
 סוּמְךָ** כופל הדבר: ועמדתי בתמהון
 ובהתבוננות, האם יש איזו זכות שהיא
 תסמוך בגאולה, וראיתי שאין זכות,
וַתוֹשַׁע לִי זָרְעִי ולכן כח הזרוע שלי
 תושיע את ישראל, ולא בזכותם, **וַחֲמַתִּי
 הִיא סְמֻכְתִּנִּי:** והכעס שיש לי על הגוים
 היא סומכת אותי לנקום.

ז. **וְאַבוּס עַמִּים בְּאֶפִּי** וארמוס את הגוים
 בכעסי, **וְאַשְׁכַּרְם בְּחַמְתִּי** ואבלבל את
 דעתם בכעסי, כאילו שנתתי להם משקה
 משכר, **וְאוֹרִיד לְאַרְץ נִצְחָם:** ואשפוך
 לארץ את הדם שלהם, שהוא החוזק
 שלהם.

ז. **חֲסְדֵי יְדִיד אֲזְכִּיר** אומר הנביא, אני
 מזכיר לעם ישראל את חסדי ד' שעשה
 אתם, **תְּהִלַּת יְדִיד** שלכן ראוי להלל את
 ד', **כְּעַל כָּל אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ יְדִיד** כמו כל
 הטוב שגמל אותנו ד', **וְרַב טוֹב לְבֵית
 יִשְׂרָאֵל** והרבה טובה נתן לישראל, **אֲשֶׁר
 גָּמְלָם כְּרַחֲמָיו וְכִרְבַּ חֲסְדָּיו:** בגלל
 רחמיו וריבוי חסדיו, ולא בזכות עם ישראל.

ח. **וַיִּאמֶר אֶךְ עַמִּי הִמָּה** כשד' הוציא את
 ישראל ממצרים, אמר: רק הם לבדם עם

ל' א ידענו אברהם, כשהראית לו בברית בין הבתרים את שעבוד 4 מלכויות, בבל, מדי, יון, אדום, עשה את עצמו כאילו אינו מכיר אותנו, ולא התפלל עלינו. **וישראל ל' א יכירנו** וישראל (יעקב) עשה את עצמו כאילו אינו מכיר אותנו, כאשר ד' הראה לו את מראה הסולם, שמלאכי אלוקים עולים ויורדים בו, הם השרים של האומות, מלכות עולה ומלכות יורדת, לא שם לב להתפלל עלינו, **אתה יד' ד' אבינו** רק אתה ד' אבינו, בכל ימי המלכויות שמת לב אלינו, כמו אב ששם לב אל בנו, **ג' אלנו מעולם שמך**: ומימי עולם שמך גואלינו, כי אתה תמיד גואל אותנו.

ז' למה תתענו יד' ד' מדרכיך למה תגרום לנו לתעות מהדרכים הטובים שלך, כשאנו רואים שהגוים יושבים בשלוה, ואנו בגלות ארוכה, **תקשיח לבנו מיראתך** למה אתה גורם לנו להקשות את הלב שלנו, ולהסיח אותו מיראת שמים, **שוב למען עבדיך** תשוב להשרות את שכינתך בינינו, למען האבות שהם עבדיך, **שבטי נחלתך**: ולמען השבטים שהם לך לנחלה.

ח' למצער ירשו עם קדשך לזמן קצר ירשו עבדיך את ביהמ"ק, **צרינו בוסו מקדשך**: ועכשיו שונאים שמציקים לנו, רמסו את ביהמ"ק.

ט' היינו מעולם מעולם אנחנו העם שאתה מושל עלינו, **ל' א משלת בם** ולא היית מושל בגוים, הכוונה שהם לא הכירו

י' מוליך לימין משה זרוע תפארתו היכן זה שהוליך את הכוח החזק והמפואר, שיהיה לימין משה, הכוונה שסייע ביד משה, **בוקע מים מפניהם** היכן זה שבקע את מי ים סוף והירדן לפניהם, **לעשות לו שם עולם**: לעשות לעצמו שם מפורסם של גבורה לעולם.

יא' מוליכם בתה מות כסוס במדבר הוליך אותם בעומק הים, כמו סוס שרץ במדבר במקום ישר, **ל' א יכשלו**: כך הם לא נכשלו,

יד' כפהמה בבקעה תרד כמו בהמה שיורדת בבקעה, שיותר נוח לה מאשר לעלות בהר, **רוח יד' ד' תניחנו** כך רוח ד' הנהיג את ישראל בנחת, **כן נהגת עמך לעשות לך שם תפארת**: כל מה שאמרנו, באופן זה הנהגת את עמך לעשות לך שם מפואר.

טז' הבט משמים מבקש מד', כמו שעשית בימי קדם, כך עכשיו הסתכל מהשמים, **וראה מזבל קדשך ותפארתך** ותראה מהמדור הקדוש והמפואר שלך, מה שהגוים עשו לנו, **איה קנאתך וגבורתך** היכן הכעס והגבורה, שהראית כנגד הגוים, בימי קדם, **המון מעיך ורחמיך** מה שבימי קדם עוררת את הרחמים והחמלה שלך, **אלי התאפקו**: עכשיו כביכול חיזקת ואימצת את הלב, ואינך רוצה לרחם.

יז' כי אתה אבינו אתה הרי אבא שלנו, וראוי לאב לרחם על בניו, **כי אברהם**

נָזַלְנוּ: ואז ההרים רעדו מלפניך, עד שנזל מהם זיעה מרוב פחד.

ג. **וּמַעוֹלִים לֹא שָׁמְעוּ לֹא הָאָזִינוּ** ומעולם לא שמעו ולא האזינו אנשים דברים כאלו, **עֵינַי לֹא רָאִיתָ** ואף עין לא ראתה, **אֶל־הַיָּם זוֹלָתְךָ** ששום אלוה חוץ ממך, **יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לּוֹ:** יעשה דברים כאלה למי שמחכה ומקוה אליו.

ד. **פָּגַעְתָּ אֶת שֵׁשׁ וְעַשְׂרֵה צָדֵק** זה היה בעבר, אבל עכשיו פגעת לרעה וסילקת את כל הצדיקים שהם שמחים לעשות דברים אמיתיים, **בְּדַרְכֶיךָ יִזְכְּרוּךְ** בדרכי הרחמים שלך הם י"ג מדות של רחמים, היו מזכירים אותך בתפלתם, **הֵן אֲתָה קִצְפָּת וְנַחֲטָא** באמת, כשכעסת עלינו, בגלל שחטאנו לך, **בְּהֵם עוֹלָם וְנוֹשְׁעֵ:** בטחנו בזכות ותפלת הצדיקים, כל ימי עולם, והיית מסלק את הכעס, ונושענו בזכותם.

ה. **וְנָהִי כְטָמֵא כְלָנוּ** ועכשיו כשהסתלקו הצדיקים, נהיינו כולנו כמו אדם טמא, כי אין מי שיגן עלינו, **וּכְבָּגַד עֲדִים כָּל צָדֵק תִּינּוּ** וכמו בגד בלוי ומקולקל, כך הם כל הצדקות שאנחנו עושים, כי איננו עושים זאת לשם שמים, אלא להתגאות, **וְנָבַל כְּעֵלָה כְלָנוּ** ולכן נחלשנו כולנו, כמו עלה נובל שנחלש כחו, **וְעוֹנֵנוּ כְרוּחַ יִשְׂאֵנוּ:** ועוונותינו קטרגו עלינו, עד שנהיינו נעים ונדים, כמו רוח שמנדנד דברים.

ו. **וְאֵין קוֹרָא בְּשִׁמְךָ** ואין אף אחד שיקרא בשמך להתפלל עלינו, כמו שהיה בעבר,

במלכותך, **לֹא נִקְרָא שִׁמְךָ עֲלֵיהֶם** הכוונה שלא היה השם שלך נקרא עליהם, כמו שאתה נקרא אלוקי ישראל, **לוא קִרְעַתְּ שָׁמַיִם** האם למען הגוים קרעת את הרקיעים, **יִרְדֹּתְּ** האם למענם ירדת לארץ לתת להם תורה, **מִפְּנֵיךְ הָרִים נָזַלְנוּ:** האם למענם הרעדת את ההרים עד שנטף מהם זיעה, הרי רק לנו עשית כל אלה, וא"כ גם עכשיו תגאלנו.

ספר ישעיה פרק ס"ד

א. **כִּקְדַחְתָּ אֶשׁ הַמָּסִים** אתה ד', תמיד היית מכלה את האויבים שלנו עד שכלו לגמרי, הנביא מביא על הכליון המוחלט דוגמא, כמו שהאש שורפת דברים נמסים עד הסוף, **מִיָּם תִּבְעָה אֶשׁ** בכל פעם הוספת לתת יסורים לאויבים, כמו אש שמעלה אבעבועות במים, וכל הזמן מוסיפה והולכת רתיחות, **לְהוֹדִיעַ שִׁמְךָ לְצַרְיֶיךָ** המטרה היתה כדי להודיע בפרסום את שמך לשונאיך שמכחישים השגחת ד', ולא בצדקותינו, **מִפְּנֵיךְ גוֹיִם יִרְגְּזוּ:** ואז רעדו הגוים מלפניך.

ב. **בַּעֲשׂוֹתְךָ נוֹרָאוֹת** כשעשית נפלאות נוראות, **לֹא נִקְוָה** כאלו נפלאות שלא קוינו שתעשה לנו, כי לא היינו ראויים לכך, **יִרְדֹּתְּ** ולא רק את הנפלאות שהוזכרו עשית לנו, אלא יותר מאלו, שירדת על הר סיני לתת לנו את התורה, **מִפְּנֵיךְ הָרִים**

יא. **הַעַל אֵלֶּה** האם על חורבן של כל הנ"ל,
תְּתַאֲפֵק יָדְךָ תאמץ את הלב שלך לא
 לרחם, **תִּחַשְׁשֶׁה** וכי תשתוק לגוים שעשו
 את זה, **וּתְעַנְּנוּ עַד מָאֵד**: האם תִּעַנֶּה
 אותנו בידי הגוים עוד הרבה זמן, הרי
 מספיק מה שסבלנו עד עכשיו.

ספר ישעיה פרק ס"ה

ד' משיב לבני ישראל שבגלות, המתלוננים
 מדוע ד' לא גואל אותם.

א. **נְדַרְשָׁתִי לְלוֹא שְׂאֵלוֹ** המצאתי את
 עצמי שידרשו ויבקשו אותי בזמן שהם
 בצרה, אך לא היה אף אחד שבא לשאול
 ולבקש אותי, **נִמְצָאתִי לֹא בְקִשְׁנִי**
 הנביא כופל כמה פעמים את הדברים:
 בגלל ששלחתי להם הרבה נביאים
 שיחזירום בתשובה, וזה לא הועיל, לכן
 המצאתי את עצמי, ואף אחד לא ביקש
 אותי, **אִמַּרְתִּי הֲנִנִּי הֲנִנִּי אֵל גּוֹי לֹא**
קָרָא בְּשִׁמִּי: אמרתי להם הנה אני מוכן
 לקבל את תפילתכם, אך דבר זה היה לעם
 שלא רצה לקרוא בשמי.

ב. **פִּרְשָׁתִי יְדֵי כָל הַיּוֹם אֵל עִם סוֹרֵר**
 הושטתי את ידי כל היום בשביל לקבל
 אותם בתשובה, אבל זה היה לעם מעוות,
הֵם לְכִים הַדֶּרֶךְ לֹא טוֹב שהולך בדרך
 לא טובה, **אַחַר מַחְשַׁב־תִּיהֶם**: ופונה
 אחרי מחשבות לבו.

ג. **הָעַם הַמְּכַעֲסִים אוֹתִי עַל פְּנֵי**
תְּמִיד הם העם שמכעיסים אותי תמיד
 בירושלים ובביהמ"ק, **זִבְחִים בְּגִנוֹת**

כשהיו צדיקים, **מִתְעוֹרֵר לְהַחְזִיק בְּךָ**
 ואין מי שיש לו התעוררות להחזיק בתורה
 והמצוות שלך, **כִּי הִסְתַּרְתָּ פְּנֵיךָ מִמֶּנּוּ**
 כאשר הסתרת את הפנים שלך מאתנו,
וּתְמוּגְנוּ בְּיַד עֹנְוֵנוּ: היינו נמסים בגלל
 עוונותינו, ואין מי שיבטל את הגזירה.

ז. **וְעַתָּה יָדְךָ אָבִינוּ אֶתָּה** ואעפ"כ הרי
 ד' אתה אבינו, ואב מרחם על בנו, **אֲנַחְנוּ**
הַחֹמֶר וְאַתָּה יִצְרָנוּ הרי אתה בראת
 את כולנו, כמו שהאומן שמייצר כלי חרס,
 מייצר מהטיט כלי, **וּמַעֲשֵׂה יָדְךָ כָּלֵנוּ**:
 וכולנו מעשי ידיך, וא"כ איך תוכל להשחית
 את מעשי ידיך.

ח. **אֵל תִּקְצֹף יָדְךָ עַד מָאֵד** אל
 תכעס עלינו יותר מדאי, **וְאַל לָעַד תִּזְכֹּר**
עוֹן ואל תזכור לנו את העוונות עד עולם,
הֵן הִבַּט נָא עֵמֶךָ כָּלֵנוּ: הסתכל
 והתבונן שכולנו עמך ואנחנו מאמינים בך.

ט. **עֲרֵי קִדְשֶׁךָ הֵיוּ מְדַבְּרֵי הָעָרִים**
 הקדושות שלך היו חרבות כמו מדבר, **צִיּוֹן**
מְדַבֵּר הֵיְתָה ציון היתה כמו מדבר,
יְרוּשָׁלַם שְׂמָמָה: וירושלים היתה
 שממה.

י. **בֵּית קִדְשֵׁנוּ וְתִפְאֲרֹתֵנוּ** בית מקדשנו
 שהיה לנו לתפארת, **אֲשֶׁר הִלְלוּךָ**
אֲבֹתֵינוּ שבו הללו ושבחו אותך אבותינו,
הֵי הָיָה לְשִׁרְפֹת אֵשׁ נשרף באש, **וְכָל**
מִחְמְדֵינוּ הָיָה לְחֹרְבָה: וכל המקומות
 הנחמדים שלנו, היה לחורבן.

במעשי אבותיהם, כך אומר ד', **אֲשֶׁר קָטְרוּ עַל הַהָרִים** על מה שהקטירו על ההרים לע"ז, **וְעַל הַגְּבְעוֹת חֲרָפוּנִי** ועל הגבעות ביזו אותי, במה שעבדו ע"ז בגלוי, **וּמַדְתִּי פְעֻלָּתָם רֵאשֵׁנָה עַל אֲלֵי חִיקָם**: מתחלה אמדוד לשלם להם גמול על עוונותיהם, ואח"כ על עון אבותיהם, בגלל שאחזו בדרכי אבותיהם.

ח. **כִּי אָמַר יְדֹדְךָ** כך אומר ד': שאעפ"כ לא תתייאשו מהגאולה, **כֹּאֲשֶׁר יִמָּצֵא הַתִּירוֹשׁ בְּאֲשָׁכוֹל** כי כמו שיש יין באשכול שהוא בשל לגמרי, **וְאָמַר אֵל תִּשְׁחִיתֶהוּ** ואם מישהו רוצה להשחית אותו, אומרים לו אל תשחית אותו, **כִּי בִּרְכָה בּוֹ** כי יש בו יין שהוא ברכה, אע"פ שהגרעינים והקליפות אינם ברכה, **כִּן אַעֲשֶׂה לְמַעַן עַבְדִּי** כך אעשה שאגאל אותם מהגלות, בגלל עבדי הצדיקים שנמצאים בישראל, **לְבַלְתִּי הַשְּׁחִית הַכֹּל**: ולכן לא אשחית גם את הבלתי צדיקים.

ט. **וְהוֹצֵאתִי מֵעֵקֶב זֶרַע** ואוציא מיעקב הם עשרת השבטים, זרע שראוי ומתאים ליעקב, **וּמִיְהוּדָה יוֹרֵשׁ הָרִי** ומיהודה, ומתכוין לכלול גם את בנימין, זרע שיירש את הר ציון ואת הר הבית, **וְיִרְשׁוּהָ בְּחִירֵי** ויירשו את א"י, העם שבחרתי בו, **וְעַבְדִּי יִשְׁכְּנוּ שְׁמָה**: ועבדים שלי ישכנו שם, וכבר לא יגלו משם.

שוחטים לע"ז בתוך הגינות, **וּמִקְטָרִים עַל הַלְּבָנִים**: ובשעה שהם שורפים את הלבנים, הם מקטירים עליהם קטורת לע"ז.

ד. **הֵי שְׁבִים בְּקִבְרֵים** הם יושבים בבית הקברות כדי שתשרה עליהם רוח טומאה, **וּבְנִצּוּרִים יְלִינוּ** הם הולכים ללון בין המתים, שנמצאים במצב שאינם יכולים לצאת ממקומם, כאילו הם נמצאים במצור, **הָאֵל כָּלִים בְּשֵׁר הַחֲזִיר** הם אוכלים בשר חזיר, **וּפְרֵק אֲוִמְרָקָה** פְּגָלִים כְּלִיהֶם: ורוטב מבשר מתועב בלוע בכלים שלהם.

ה. **הָאֵל מְרִים קָרַב אֵלֶיךָ** הם אומרים למי שאינו אוכל מהמאכלים הטמאים שלהם, תעמוד במקומך, **אֵל תִּגַּשׁ בִּי** אל תגש לגעת בי, **כִּי קִדְשְׁתִּיךָ** כי אני יותר קדוש ממך, ולכן אל תטמא אותי, **אֵלֶּה עֲשֵׂן בְּאֲפִי** אלו הדברים העלו כעס אצלי, הנביא קורא לזה "עשן באפי", כי כשכועסים יוצא עשן מהאף, **אֵשׁ יִקְדַּת כָּל הַיּוֹם**: כמו אש בוערת כל היום.

ו. **הִנֵּה כְּתוּבָה לְפָנַי** כל רעה שעשו כתובה לפני, ולא שכחתי אף אחת מהן, **לֹא אֶחְשֶׂה כִּי אִם שְׁלֵמְתִי** לא אשתוק להם, אלא אשלם להם גמול, **וְשְׁלֵמְתִי עַל חִיקָם**: תשלום הגמול יהיה להם ולא לבניהם אחריהם.

ז. **עוֹנֵי תִיכֶם וְעוֹנֵי אֲבוֹתֵיכֶם יַחְדָּו** **אָמַר יְדֹדְךָ** אני אשלם גמול על עוונותיכם ועל עוונות אבותיכם ביחד, כי מחזיקים

הצדיקים יהנו מזיו השכינה, כאילו הם אוכלים מאכלים טובים, **וְאַתֶּם תִּרְעָבוּ** ואתם שעזבתם את ד', תהיו רעבים מההנאה הזאת, הכוונה שלא תזכו לטובה הזאת, **הֲנֵה עֲבָדֵי יִשְׁתּוּ** כופל הדבר: עבדי הצדיקים יהנו מזיו השכינה, כאילו הם שותים משקה טוב, **וְאַתֶּם תִּצְמָאוּ** ואתם שעזבתם את ד', תהיו צמאים, **הֲנֵה עֲבָדֵי יִשְׁמְחוּ וְאַתֶּם תִּבְשׁוּ**: אומר פעם נוספת: הנה עבדי הצדיקים ישמחו, ואתם תתביישו, בגלל שמעלתם בד'.

ד. **הֲנֵה עֲבָדֵי יְרֹנוּ מִטּוֹב לֵב** אומר פעם נוספת: הנה עבדי הצדיקים ישירו בשמחה, בגלל שיהיה להם טוב בלב, **וְאַתֶּם תִּצְעְקוּ מִכָּאֵב לֵב** ואתם שעזבתם את ד', תצעקו מהכאב לב שיהיה לכם, **וּמִשְׁבֵּר רוּחַ תִּלְלִילוּ**: ובגלל שתהיה להם רוח שבורה, הכוונה שתהיו עצובים, תשמיעו יללה.

טז. **וְהִנַּחְתֶּם שְׁמֵכֶם לְשְׁבוּעָה לְבַחֲרֵי** אתם תשאירו את השם שלכם אחרי שתמותו, למובחרים שלי, הם הצדיקים, שישבעו בשמכם, וכך יגידו: אם עשיתי כך וכך, יקרה לי כמו לרשע הזה, **וְהִמִּיתֶךָ אֲדֹנָי יְיָ יְדֹד וּד'** ימית אתכם מוות עולמי, גם בעוה"ב, **וְלַעֲבָדָיו יִקְרָא שֵׁם אַחֵר**: אבל לצדיקים יהיה שם אחר, שם שיהיה להם לכבוד.

טז. **אֲשֶׁר הִמְתַּבְּרַךְ בְּאַרְץ יִתְבָּרַךְ בְּאֵלֵי אֱמֹן** בזמן הגאולה לא יהיה בעולם רק אמונה ויראת ד', ומי שירצה

ז. **וְהִי הַשְּׂרוֹן לְנוֹה צֶ'אן** ויהיה המקום שיש בו מישור, והוא שְׂמֹן, מדור לצאן, כי ירעו שמה כמו בעבר, **וְעֵמֶק עֵכוֹר לְרִבְצֵי בָקָר** וגם העמקים המקולקלים, יהיו למקום שישכב שם הצאן לנוח, **לְעַמֵּי אֲשֶׁר דָּרְשׁוּנֵי**: כל הטובה הזאת תהיה לעם שלי, שגם בגלות בקשו אותי, ולא עזבו אותי.

יב. **וְאַתֶּם עֲזְבִי יְדֹד** אבל אתם שעוזבים את ד', וכופרים בהשגחת ד', **הַשִּׁכְחִים אֶת הַר קְדֹשִׁי** ושוכחים את ביהמ"ק שרק בו ראוי להקריב קרבנות, **הַעֲרִיכִים לַגֹּד שְׁלַחַן** ועורכים מאכלים על השלחן, להקריב למזל גד, הוא כוכב צדק, **וְהַמְמַלְאִים לְמִנֵּי מִמְסָךְ**: וממלאים יין כדי לנסך לכוכב שקרוי מְנִי.

יג. **וּמִנִּיתִי אֶתְכֶם לַחֲרָב** ואמסור אתכם במספר, שיהרגו אתכם בחרב, ולא יחסר אף אחד, **וְכָלְכֶם לְטַבַּח תִּכְרְעוּ** וכולכם תפלו על הברכים, וישחטו אתכם, **יַעַן קִרְאתִי וְלֹא עֲנִיתֶם** בגלל שקראתי לכם ע"י הנביאים לעזוב את הע"ז, ולא עניתם לי לומר שאתם באמת עוזבים, **דְּבַרְתִּי וְלֹא שָׁמַעְתֶּם** דברתי אליכם ולא רציתם לשמוע, **וַתַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי** ועשיתם רע בעיני, **וּבְאֲשֶׁר לֹא חִפְצְתִּי בְּחַרְתֶּם**: ודברים שאינני רוצה שתעשו עשיתם.

יד. **לֵכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְיָ יְדֹד** לכן כך אומר ד': תקבלו עונש לא רק בעוה"ז, אלא גם בעוה"ב, **הֲנֵה עֲבָדֵי יֹאכְלוּ** כי עבדי

כ. **לֹא יִהְיֶה מִשָּׁם עוֹד עוֹל יָמִים** לא יצא משם אדם לקבורה כשהוא צעיר לימים, **וְזָקֵן אֲשֶׁר לֹא יִמְלֵא אֶת יָמָיו** וגם מי שכבר קצת זקן, אך לא נשלמו השנים שלו, לא ימות, **כִּי הַנֶּעַר בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָמוּת** אם ימות אדם בן מאה שנים, יגידו שנער מת, **וְהַחוּטָא בֶּן מֵאָה שָׁנָה יִקְלָל:** ומי שנחסר (חוטא) מהעולם בגיל מאה שנים, יחשב הדבר לקללה, כי אנשים יאריכו ימים.

כא. **וּבְנוֹ בְּתִים וְיָשְׁבוּ** יבנו בתים ויזכו לשבת בהם, כי לא ימותו לפני השלמת הבנין, **וְנָטְעוּ כְרָמִים וְאָכְלוּ פְרִיָם:** יטעו כרמים, ויזכו לאכול את הפירות, כי לא ימותו לפני צמיחת הפירות.

כב. **לֹא יִבְנוּ וְאַחַר יֵשֵׁב** לא יבנו בית, וימותו, עד שמישהו אחר ישב בבית, **לֹא יִטְעוּ וְאַחַר יֵאָכֵל** לא יטעו כרם, וימותו, עד שמיזשהו אחר יאכל את הפירות, **כִּי כִימֵי הָעֵץ יָמֵי עַמִּי** כי כמו עץ חרובים שמתקיים שנים רבות, כך יתקיים העם שלי שנים רבות, **וּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם יִבְלוּ בְּחִירֵי:** הם יראו צעירים, ומעשי ידיהם יראו זקנים.

כג. **לֹא יִיָּגְעוּ לְרִיק** לא תהיה היגיעה שלהם לחינם, כי לא ימותו הבנים שלהם בחייהם, **וְלֹא יֵלְדוּ לְבָהֳלָה** ולא ילדו, והבנים שלהם ימותו בחייהם, דבר זה מבהיל אותם, **כִּי זָרַע בְּרוּכֵי יְדֵי דָוִד הִמָּה** כי הזרע שלהם מבורך מד', ולכן לא

להתברך בעולם, יתברך באלוקים האמיתי, **וְהַנִּשְׁבַּע בְּאָרֶץ יִשְׁבַּע בְּאֵלֵי הַיָּם** ומי שישבע בעולם, ישבע באלוקים האמיתי, **כִּי נִשְׁכַּחוּ הַצָּרוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת** כי אז כבר ישכחו את כל הצרות שהיו בעבר, **וְכִי נִסְתָּרוּ מֵעֵינָי:** וגם מעיני ד' יהיו מוסתרים, הכוונה שכבר לא יהיו צרות בעולם.

כד. **כִּי הִנְנִי בּוֹרֵא שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וְאָרֶץ חֲדָשָׁה** תהיה כ"כ הרבה טובה בעולם, עד שיהיה מצב כאילו ד' ברא שמים וארץ חדשים, **וְלֹא תִזְכְּרֶנָּה הָרִאשׁוֹנוֹת** וכבר לא יזכרו את הצרות הראשונות, **וְלֹא תַעֲלִינָה עַל לֵב:** כופל הדבר: והם לא יעלו על לב של אף אדם.

כה. **כִּי אִם שִׁישׁוּ וְגִילוּ עֲדֵי עַד** לא יגידו לעם ישראל שום דבר רע, רק שישמחו ויגילו לעולם, **אֲשֶׁר אֲנִי בּוֹרֵא בְּגִלְלֵי שָׂאנִי** ד' בורא את השמחה, והיא תתקיים לעולם, **כִּי הִנְנִי בּוֹרֵא אֶת יְרוּשָׁלַם גִּילָה** ואני מחדש את השם של ירושלים, שיקראו לה גילה, לשון של שמחה, **וְעַמָּה מְשׁוּשׁ:** ואת השם של העם בירושלים, שיקראו לו ששון, לשון של שמחה.

כו. **וְגִלְתִּי בִירוּשָׁלַם** ואשמח עם ירושלים, כי כל זמן שהיתה חריבה, לא היתה שמחה לפני ד', **וְשִׁשְׁתִּי בְעַמִּי** ואשמח עם הטובה שתהיה לעמי, **וְלֹא יִשְׁמַע בָּהּ עוֹד קוֹל בְּכִי וְקוֹל זַעֲקָה:** וכבר לא ישמע בירושלים קול של צעקה ובכי, כי כבר לא יהיו צרות.

לִי איזה בית תוכלו לבנות, שיהיה מתאים לי לפי גדולתי, **וְאִי זֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי:** כופל הדבר: ואיזה מקום תוכלו להכין לי, להשרות שם את שכונתי.

ב. וְאֵת כָּל אֱלֹהֵי יָדַי עֲשֵׂתָה אל תחשבו שמכיוון שאמרתי שהשמים הם לי ככסא, והארץ כהדום לרגלים, א"כ הם קדומים כמוני, אומר ד' שאין זה כך, אלא את השמים והארץ אני עשיתי, **וַיְהִי כָּל אֱלֹהֵי נַאֲם יָד יְדֹד** ואע"פ שעשיתי אותם והם עדיין קיימים, אך אינם קדומים כמוני, כך אומר ד', **וְאֵל זֶה אַבִּיט אֶל עֲנִי** אע"פ שאני רם ונישא, בכל זאת אני מביט ומשגיח על העני שהוא שפל בעיני עצמו, **וַנִּכֵּה רוּחַ** ואל מי שרוחו שבורה, מחמת צער, **וְחָרַד עַל דְּבָרַי:** ואל מי שפוחד ממני, וממהר לעשות את מה שאני אומר, ואינני פונה לאלו שמקריבים קרבנות לפני, והלב שלהם איננו אתי.

ג. שוֹחֵט הַשּׁוֹר מִכֵּה אִישׁ עכשיו אומר הנביא שקרבנות הרשעים אינם מקובלים לפני ד'. מי ששוחט שור, נחשב כאילו הכה איש ומת, **זוֹבַח הַשָּׂה עוֹרֵף כָּלֵב** מי שזובח שה ומקריבו, נחשב כאילו חותך את הכלב מערפו, בשביל הקריבו לפני ד', **מַעֲלֵה מְנוּחָה דַם חֲזִיר** מעלה מנחה ומקטירה, נחשב כאילו זרק על המזבח דם חזיר, **מִזְכִּיר לְבָנָה מְבַרֵךְ אֹן** ומי שמקטיר לבונה, כדי להזכר לפני ד' לטובה, נחשב כאילו מביא מתנה שרגילים להביאה לאדם חשוב כשמקבלים את פניו, וקרויה ברכה, אך המתנה היתה דבר

ימותו בקיצור שנים, **וְצִאֲצִיָּהֶם אֲתָם:** וכל ימי חייהם יהיו היוצאים מהם ביחד איתם, ולא ימותו בחיי אבותיהם.

כד. וְהָיָה טָרֶם יִקְרָאוּ וְאֲנִי אֶעֱנֶה לפעמים אענה להם, למלא את מה שהם רוצים שיהיה להם, עוד לפני שיתפללו לפני, **עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וְאֲנִי אֲשַׁמְעֵ:** ולפעמים באמצע שהם מדברים ומקשים מלפני בתפלה, אשמע לתת להם כל משאלותיהם.

כז. זָאֵב וְטֹלָה יִרְעוּ כָאֶחָד זאב וטלה ירעו ביחד, ולא יטרוף הזאב את הטלה, כי החיות כבר לא יטרפו, **וְאֲרִיָּה כִּבְקָר יֹאכַל תֶּבֶן** ואריה יאכל תבן, כמו שהבקר אוכל תבן, **וְנֹחַשׁ עֶפֶר לַחֲמוֹ** והנחש יאכל עפר שהוא לחמו, אך לא יזיק, **לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ** לא יעשו רעה והשחתה לאף אחד, **בְּכָל הַר קִדְשֵׁי אָמַר יְדֹד:** בכל א"י שנקראת הר הקודש, כך אומר ד'.

ספר ישעיה פרק ס"ו

א. כִּי אָמַר יְדֹד הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי הנביא מוכיח את בני דורו הרשעים, שהם מקריבים קרבנות, ובד בבד הם עושים מעשים רעים. כך אמר ד': השמים הם הכסא שלי, כי שם מקום כבודו, **וְהָאָרֶץ הַדָּם רַגְלֵי** והארץ היא כמו שרפרף שקרוי הדום, שמניחים אותו מתחת הרגלים כשיושבים, כך כביכול רגלי ד' מגיעים לארץ, **אִי זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ**

בשמחתכם, הצדיקים, **וְהֵם יִבְשׁוּ:**
והרשעים יתביישו שעברו עבירות.

ג. **קוֹל שְׁאוֹן מְעִיר** ואז יצא קול רעש
מהעיר ציון, **קוֹל מְהִיכָל** ומבאר יותר,
הקול יצא מההיכל שנמצא בציון, **קוֹל**
יְדֹד מְשָׁלִם גְּמוּל לֹא יִבְיוּ: הקול הזה
הוא קול של ד' לאיים על גוג ומגוג, שהם
אויבי ד', ולשלם להם גמול.

ד. **בְּטָרִם תְּחִיל יִלְדָה** עוד לפני שיהיה
לציון חבלי לידה, כבר תלד, הכוונה שמהר
יתקבצו הבנים לציון, כאילו היתה לידה בלי
כאבים, **בְּטָרִם יָבוא חֶבֶל לָהּ**
וְהַמְלִיטָה זָכַר: כופל הדבר: לפני שבאו
לה חבלי לידה, כבר המליטה זכר. {הזכיר
זכר ולא נקבה, לפי שבלידתו יש שמחה
מיוחדת}.

ה. **מִי שָׁמַע כִּזְאת** מי שמע כמו הפלא
הזה, **מִי רָאָה כְּאַלֶּה** מי ראה נפלאות
כאלו, **הַיּוֹחֵל אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד** האם קרה
פעם שנשים של ארץ שלימה, היו להן
חבלי לידה ביום אחד, **אִם יוֹלֵד גּוֹי פְּעַם**
אֶחָת האם קרה פעם שאומה שלימה
נולדה ביום אחד, **כִּי חָלָה גַם יִלְדָה צִיּוֹן**
אֶת בְּנֵיהָ: הפלא הזה קרה בציון, היו לה
חבלי לידה מכל בניה, וגם ילדה אותם
בפעם אחת, הכוונה שכולם יצאו בפעם
אחת, כל אחד ממקום גלותו, ויחזרו יחד
לציון.

ו. **הָאֲנִי אֲשָׁבִיר וְלֹא אוֹלֵיד יֵאמַר**
יְדֹד האם אני אביא אשה למצב של
לידה, שקרוי יושבת על המשבר, ולא

שאינו הגון, ואינו ראוי, **גַּם הֵמָּה בְּחָרוּ:**
בְּדַרְכֵיהֶם כל זה בגלל שמה שהלכו
בדרכים הרעים לא היה במקרה, אלא
בחרו בדרכים אלו, **וּבְשִׁקוּצֵיהֶם נַפְשָׁם**
חִפְצָה: ובדרכים מאוסים ומשוקצים,
נפשם רוצה, ואינם עושים זאת בלי דעת
ורצון.

ז. **גַּם אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלֵלֵיהֶם** לכן גם
אני אבחר בדרך זו, שאני יהתל בהם
ואלעג מהם, **וּמִגּוֹרֹתָם אָבִיא לָהֶם**
וממה שהם פוחדים, הכוונה מחרב ורעב,
את אלו אביא עליהם, **יַעַן קָרָאתִי וְאִין**
עוֹנָה בגלל שקראתי להם לחזור
בתשובה, ע"י עבדי הנביאים, ואף אחד לא
ענה לי שיישר את דרכיו, **דְּבַרְתִּי וְלֹא**
שָׁמְעוּ כופל הדבר: דברת אליהם ולא
שמעו לדברי, **וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי** ועשו
דברים שהם רעים בעיני, **וּבִאֲשֶׁר לֹא**
חִפְצָתִי בְּחָרוּ: ודברים שאינני רוצה
שיעשו, בחרו לעשות אותם.

ח. **שָׁמְעוּ דְבַר יְדֹד הַחֲרָדִים אֵל**
דְּבָרוֹ שמעו אתם הצדיקים שממהרים
לעשות את דבר ד', **אָמְרוּ** פושעי ישראל
אמרו, **אֲחִיכֶם שְׁנְאִיכֶם מְנַדִּיכֶם** קורא
לפושעים, אחיכם ששונאים אתכם,
ומרחקים אתכם, **לְמַעַן שְׁמִי יִכָּבֵד יְדֹד**
בגלל הפרסום של השם שלנו, התכבד ד',
כי אנחנו הפושעים קרובים אליו, ולכן הוא
מתכבד אתנו, **וְנִרְאָה בְּשִׁמְחַתְכֶם** אבל
דבריהם אינם נכונים, כי בעינינו נראה

עליה תהיו יונקים העושר הזה שלא יגעתם בו, כמו התינוק שיונק מאמו בלי שיגע על החלב, **על צד תנשאו** הגוים יכבדו אתכם מאד, ויסחבו אותכם על הזרוע בצד הגוף, **ועל ברכים תשעשעו:** וישמחו אתכם כמו שמושבים תינוק על הברכים לשעשע אותו ולשמח אותו.

ג. **כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמוּ תִנְחַמְנוּ** כמו איש שאמא שלו מנחמת אותו מצרה שעברה עליו, **כֵּן אַנְכִי אֲנַחֲמְכֶם** כך אני אנחם אתכם מצרת הגלות, **וּבִירוּשָׁלַם תִּנְחַמוּ:** והתנחומים שלכם יהיו בירושלים, כי שם תקבלו את כל הטובה.

ד. **וּרְאִיתֶם וְשֵׁשׁ לְבָכֶם** כשתראו את ירושלים בנויה, ישמח הלב שלכם, **וְעֲצֹמוֹתֵיכֶם כַּדָּשָׂא תִפְרַחְנָה** הדאגה והצער מייבשים את העצמות, אבל בזמן הגאולה יתחזקו העצמות שלכם ויפרחו כעשב השדה, **וְנוֹדְעָה יַד יְדֹד אֶת עֶבְדֵיּוֹ** ואז ידעו עבדי ד' את כח גבורת ד', **וְזַעַם אֶת אִיְבָיו:** ויראו את הכעס שכוּעס על האויבים שלו.

ה. **כִּי הִנֵּה יַד יְדֹד בְּאֵשׁ יָבֹוא** כי הנה בא ד' עם אש לאבד את גוג ומגוג וחייליו, **וְכִסּוּפָה מִרְכָּב תִּיו** וכמו רוח סערה שבאה במהירות, כך יבוא עם המרכבות שלו, **לְהָשִׁיב בְּחִמָּה אֶפֹּו** להחזיר תשלום וגמול לאויבים שלו בכעסו, **וְגַעַרְתּוּ בְּלִהְבֵי אֵשׁ:** והגערה שיגער עליהם תהיה בלהבות אש.

אפתח את הרחם שלה שתלד, כך אמר ד', הכוונה האם אני מתחיל לעשות דבר, ולא אוכל לגמור אותו, **אִם אֲנִי הַמּוֹלִיד וְעֲצַרְתִּי אֶמַר אֶל הַיָּרְ:** האם אני שכל הזמן מוליד את היולדות ועכשיו אעצור אותך מללדת, כן אומר האלוקים שלך, הכוונה הרי לכל הגוים אני נותן כח, והאם רק לך לא אתן כח.

ו. **שִׁמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם** אתם שחוזרים מהגלות, תשמחו עם ירושלים כשאתם באים אליה, **וְגִילוּ בָּהּ כָּל אֲהַבֶיהָ** ותשמחו בירושלים כל מי שאוהב את ירושלים ומתאוה לראות אותה בנויה, **שִׂישׂוּ אֶתְהָ מְשׁוֹשׁ כָּל הַמֵּתְאֲבָלִים** עליה: תשמחו אתה כל אלו שמתאבלים עליה כשהיא חריבה.

ז. **לִמְעַן תִּיַנְקוּ וּשְׁבַעְתֶּם מִשֵׁד תִּנְחַמְיָהּ** התאבלתם כדי שתזכו לראות בשמחת ירושלים, וליהנות מהטוב שבה, ואומר זאת בדרך משל, כדי שתינקו ותשבעו מהשדים של התנחומין שלה, **לִמְעַן תָּמְצוּ וְהִתְעַנְגְתֶּם מִזִּיד כְּבוֹדָהּ:** כדי שתהיו מוצצים ומתענגים מהכבוד שזז ומתקרב לירושלים.

ח. **כִּי כֹה אָמַר יְדֹד הַנְּנִי נֹטָה אֵלֶיהָ** **כְּנֶהַר שְׁלוֹם** כי כך אמר ד': הנה אני מְטָה הכוונה מביא לירושלים, הרבה שלום, כמו מי נהר שהם רבים, **וְכִנְחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם** ואת העושר של הגוים אביא לירושלים במהירות, כמו נחל שוטף וזורם במהירות, **וַיִּנְקֶתֶם** ואתם שהתאבלתם

הַגּוֹיִם תִּרְשִׁישׁ פּוֹל וְלֹד רובם ימותו, והשארית שישארו מהם אשלח אל האומות שגרים בתרשיש, פול, ולוד, **מִשְׁכֵּי קִשְׁת** שהם מלומדים למתוח החבל שבקשת, **תַּבַּל וַיִּוֶן** וגם אשלח אותם לתובל ויון, **הָאֵיִים הָרַחֲקִים** ואל אלו שגרים באיים הרחוקים, **אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ אֶת שְׁמִיעִי** שמעולם לא שמעו מד', **וְלֹא רָאוּ אֶת כְּבוֹדִי** ולא ראו מעולם את כבוד ד', **וְהִגִּידוּ אֶת כְּבוֹדִי בְּגוֹיִם**: וע"י שאותם גוים יראו את מה שקרה לפליטים, ידעו מכבוד ד', כאילו שהפליטים הגידו להם.

וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אַחִיכֶם מְכַל הַגּוֹיִם **מִנְחָה לַיְדֹד** הגוים שבני ישראל בתוכם, כשישמעו מה שנעשה לגוג ומגוג, יביאו את כל אחיכם בני ישראל נמצאים אצלם מתנה לד', **בְּסוּסִים וּבְרֻכָב וּבְצַבִּים וּבְפָרָדִים** בסוסים, במרכבות, ובעגלות מכוסות, ועל פרדות, **וּבְפָרָכֹת וּבְרִיקוּדִים** של שמחה, **עַל הַר קְדְשִׁי יְרוּשָׁלַיִם** **אָמַר יְדֹד** אל הר קדשי הוא ירושלים, כן אומר ד', **כֹּאֲשֶׁר יִבְיֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּנְחָה בְּכָלִי טְהוֹר בֵּית יְדֹד**: כמו שבני ישראל מביאים מנחה בכלי טהור לבית המקדש, כך יביאו הגוים את בני ישראל בבגדים יפים וטהורים, ובמרכבות מכובדות.

וְגַם מֵהֶם אֶקַּח לְכֹהֲנִים לְלוֹוִים **אָמַר יְדֹד**: וגם מאלו שמובאים מרחוק, ובגלות שכחו שהם כהנים או לוויים,

כִּי בָאֵשׁ יְדֹד נִשְׁפָּט כי ד' יערוך ויכוח עם גוג ומגוג ע"י אש, ע"י שיודיע להם את הפשעים שלהם, נחשב זה לויכוח, **וּבְחָרְבוֹ אֶת כָּל בָּשָׂר** ועם החרב שלו יערוך ויכוח עם כל בני האדם, **וְרַבּוֹ חַלְלֵי יְדֹד**: ויתרבו ההרוגים שד' יהרוג.

הַמִּתְקַדְּשִׁים אלו שמזדמנים ביחד, **וְהַמְטַהְרִים** ומטהרים עצמם במים, **אֶל הַגִּנוֹת** בשביל ללכת אל הגינות לעבוד ע"ז, **אֲחֵר אֶחָד** {אחת} **בְּתוֹךְ** קבוצה שניה נכנסת לאמצע הגינה במקום שעומדת הע"ז, אחרי שיצאה הקבוצה הראשונה, **אֶכְלֵי בָּשָׂר הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהַעֲכָבֵר** אלו שאוכלים בשר חזיר, וכל מין שקץ, ושרץ שקרוי עכבר, **יַחְדָּו יִסְפוּ נַאֲם יְדֹד**: כולם יחד יכלו מהעולם, כך אומר ד'.

וְאֲנִי כִי מַעֲשִׂיהֶם וּמַחֲשַׁבֵּי תִיהֶם ואני נמצא עם המעשים והמחשבות שלהם, הכוונה שאני יודע מה שהם עושים ומה שהם חושבים, **בָּאָה לְקַבֵּץ אֶת כָּל הַגּוֹיִם וְהַלְשׁוֹת** והגיע הזמן שאסוף את כל האומות, וכופל, וכל הגוים ללשונותיהם, ביחד עם גוג ומגוג, **וּבְאוּ וְרָאוּ אֶת כְּבוֹדִי**: ויבואו ויראו את הכבוד שלי, כשעשה בהם נקמה.

וְשַׁמְתִּי בָהֶם אוֹת ואעשה בהם סימן, מה שכתוב בספר זכריה, שהעינים שלהם יהיו נמסים, **וְשַׁלַּחְתִּי מֵהֶם פְּלִיטִים אֶל**

והחזיקו עצמם כישראלים, אקח שיהיו
כהנים ולווים, כן אומר ד'.

**כג. כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ
הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אָנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים
לְפָנַי נָאִם יְדֹדְךָ כִּי כִמוֹ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
שְׁעוּמָדִים בְּמִצַּב כִּאִילוֹ הֵם חֲדָשִׁים אֵע"פ
שֶׁהֵם נִבְרָאוּ לִפְנֵי הַרְבֵּה שָׁנִים, עִמִּידָתָם
לְעוֹלָם, כִּן יַעֲמֵד זְרַעְכֶם וְשִׁמְכֶם: כִּךְ
יִתְקַיְיֵמוּ יַלְדֵיכֶם וְהַשֵּׁם שִׁלְכֶם, כִּי לֹא יִמְחָה
שֵׁם יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם.**

**כד. וְהָיָה מִדֵּי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ וּמִדֵּי
שַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹ בְּכָל ר"ח בּו בַּיּוֹם, וְכָל
שַׁבָּת בּו בַּיּוֹם, יָבֹא כָּל בָּשָׂר
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי אָמַר יְדֹדְךָ: יָבֹאוּ כָּל
בָּשָׂר, גַּם הַגּוֹיִם לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי בְּבִיהֶמ"ק,
כִּךְ אָמַר ד'.**

**כה. וַיֵּצְאוּ וַיֵּרְאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַגּוֹיִם
שִׁיבֹאוּ לְבִיהֶמ"ק לְהִשְׁתַּחֲוֹת, יֵצְאוּ
מִירוּשָׁלַיִם לְעֵמֶק יְהוֹשֻׁפֵט, וַיֵּרְאוּ אֶת גּוֹפּוֹת
הַהֲרוּגִים שֶׁל גּוֹג וּמִגּוֹג, הִפְּשָׁעִים בִּי אֱלוֹ
שִׁמְרָדוֹ בִּי, זֶה יִהְיֶה לִפְנֵי שִׁיקְבְּרוּ אֶת גּוֹג
וּמִגּוֹג, כִּי תוֹלְעֵתֶם לֹא תָמוּת כִּי
הַתּוֹלְעִים שְׂאוּכְלִים אֶת בָּשָׂר הַהֲרוּגִים לֹא
יָמוּתוּ, וְאֲשֶׁם לֹא תִכְבֶּה וְהָאֵשׁ שְׁבֹעֶרֶת
בָּהֶם לֹא תִכְבֶּה, וְהָיָה דְרָאוֹן לְכָל בָּשָׂר:
וְהֲרוּגֵי גּוֹג וּמִגּוֹג יִהְיוּ לְבִזְיוֹן לְכָל הַגּוֹיִם
שִׁיבֹאוּ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי ד'.**

תם ונשלם שבח לא-ל בורא עולם.